

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.019.01.2016
P/16/040

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli P/16/040 – Funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci, w latach 2013 – 2016 (I półrocze).

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie.

Kontroler Krzysztof Pakuła, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/108/2016 z dnia 29 września 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-2)

Jednostka kontrolowana Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku, ul. Bernardyńska 1a, 37 – 200 Przeworsk, zwany dalej GOPS.

Kierownik jednostki kontrolowanej Barbara Oleksiewicz, Dyrektor Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, od dnia 29 lutego 2008 r.

(dowód: akta kontroli str. 3-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna z uzasadnieniem¹

W latach 2013 – 2016 (I półrocze), GOPS nie w pełni realizował zadania wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*².

W okresie objętym kontrolą, w Gminie Przeworsk³ nie opracowano gminnego programu wspierania rodziny, do czego zobowiązuje art. 176 ust. 1 ustawy o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, którego celem jest wspieranie rodziny poprzez prowadzenie działań i tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych⁴.

Przedmiotowy program został opracowany dopiero w trakcie kontroli NIK, tj. w dniu 16 listopada 2016 r.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, wspieranie rodzin – poprzez pracę z dziećmi – nie było skuteczne⁵. Wynikało to z niedokonywania w Świetlicy prowadzonej w formie specjalistycznej diagnoz dzieci, nieplanowania pracy stosownie do potrzeb oraz nieprzeprowadzania okresowych ocen osiągniętych efektów. Wychowawca Świetlicy, raz w roku, w karcie obserwacji ucznia (lub zeszytce) odnotowywał jedynie

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie. W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym zastosowano ocenę opisową.

² Dz. U. z 2016 r., poz. 575 ze zm.

³ Dalej: Gmina.

⁴ Rada Gminy uchwałą Nr XVI/89/2012 z dnia 28 czerwca 2012 r. wyznaczyła GOPS jako podmiot właściwy do realizacji zadań z zakresu administracji publicznej dotyczących wspierania rodziny, o których mowa w ustawie o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.

⁵ Badaniem objęto dokumentację 23 dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, które miały zapewnioną opiekę w Świetlicy Socjoterapeutycznej przy Zespole Szkół w Rozborzu.

dane dotyczące ulubionych aktywności dziecka, relacji z nauczycielami i rówieśnikami, mocne strony dziecka, zainteresowania, trudności i problemy.

Praca Świetlicy prowadzonej przez GOPS w formie specjalistycznej, prowadzona była w sposób niezgodny z wymogami ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. W szczególności nie opracowano indywidualnych programów pracy, w tym indywidualnych programów korekcyjnych oraz nie prowadzono zajęć specjalistycznych, w tym socjoterapeutycznych, terapeutycznych i korekcyjnych, do czego zobowiązuje art. 24 ust. 3 ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. W Świetlicy nie zatrudniano pedagogów i psychologów, pomimo wymogu zawartego w § 8 pkt 1 i 2 regulaminu Świetlicy.

Najbardziej powszechną i dostępną formą pomocy w Świetlicy była możliwość odrabiania lekcji pod nadzorem wychowawcy, dodatkowe dożywianie dzieci, korzystanie z różnego rodzaju gier, zabaw, rozwijanie umiejętności manualnych i ruchowych. Zaledwie jeden raz w miesiącu (przez 2 godziny) psycholog z Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego UG (do czerwca 2014 r.) prowadził warsztaty psychologiczne oraz – w razie potrzeby – prowadził indywidualne rozmowy z dzieckiem. Jednak odbywało się to bez stosownych programów zajęć.

Wprawdzie w badanym okresie funkcjonowały na terenie Gminy 2 placówki wsparcia dziennego⁶, jednak pomoc w tej formie była dostępna dla mniej niż połowy dzieci z rodzin, w których występowały problemy opiekuńczo-wychowawcze.

Stopień zaspokojenia potrzeb w formie placówek wsparcia dziennego⁷ w poszczególnych latach badanego okresu wynosił od 5,9% do 18,5%, przy założeniu, że wszystkie dzieci z tych rodzin potrzebowałyby wsparcia. Tak niewielkie zaspokojenie potencjalnych potrzeb w ww. zakresie wynikało przede wszystkim z braku możliwości finansowych Gminy do tworzenia nowych placówek wsparcia dziennego.

W okresie objętym kontrolą, GOPS prowadził monitoring dzieci zagrożonych kryzysem i przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Monitorowanie i identyfikowanie rodzin zagrożonych kryzysem odbywało się poprzez prowadzenie rozeznania środowiska przez pracowników socjalnych oraz pozyskiwanie informacji ze środowiska, w tym od szkół, radnych, sołtysów, policji i pielęgniarek środowiskowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Dostępność i adekwatność opieki w formie placówek wsparcia dziennego, a także innych form pracy z rodziną w świetle potrzeb gminy.

1.1. Gminny system wsparcia rodzin zagrożonych kryzysem i przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze.

W latach 2013-2016 (I półrocze) GOPS dokonywał rozpoznania problemów rodzin zagrożonych kryzysem i przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze, poprzez wywiady środowiskowe, przeprowadzane przez 7 pracowników socjalnych w wyznaczonych im rejonach. Podczas wywiadów środowiskowych badano sytuację osobistą, rodzinną i majątkową rodziny. Na podstawie przeprowadzonych wywiadów pracownik socjalny dokonywał oceny sytuacji danej rodziny i formułował wnioski, które stanowiły podstawę planowania pomocy.

Opis stanu faktycznego

⁶ tj. Świetlica Socjoterapeutyczna przy Zespole Szkół w Rozborzu i Świetlica Socjoterapeutyczna przy Zespole Szkół w Urzejowicach (do czerwca 2015 r.).

⁷ Mierzony stosunkiem liczby miejsc w świetlicach na terenie Gminy, do liczby dzieci z rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Dyrektor GOPS - Barbara Oleksiewicz wyjaśniła m.in., że w pierwszej kolejności rozpoznawanie potrzeb odbywa się w rodzinach z dziećmi, które przeżywają kryzys i mają problemy opiekuńczo - wychowawcze. Jeżeli problem dotyczy nadużywania alkoholu przez członka rodziny to pracownik socjalny wnioskuje do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o objęcie leczeniem odwykowym, matka ma możliwość skorzystania z grupy wsparcia AL.-ANON, pomocy psychologa razem z dzieckiem w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym przy Urzędzie Gminy. Zwykle z nadużywaniem alkoholu związana jest przemoc w rodzinie. W takiej rodzinie zakładana jest Niebieska Karta, najczęściej po interwencji policji. Wtedy stosowana jest procedura Niebieskiej Karty i osoba stosująca przemoc i doznająca przemocy wzywana/zapraszana jest na posiedzenie grupy roboczej Zespołu Interdyscyplinarnego. Tam przeprowadzana jest diagnoza problemu rodziny i ustalany plan pomocy rodzinie. Ponadto problemy w rodzinach zgłaszane są przez dyrektorów szkół, pedagogów i mieszkańców gminy.

(dowód: akta kontroli str. 6-37)

W wyniku prowadzonego przez GOPS rozpoznania, liczba rodzin objętych pomocą z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego wynosiła: w 2013 r. – 46 rodzin, w 2014 r. – 49 rodzin, w 2015 r. – 57 rodzin i w I półroczu 2016 r. – 34 rodziny. Liczba dzieci w tych rodzinach wynosiła odpowiednio: 185, 162, 253 i 111.

(dowód: akta kontroli str. 30-31)

W październiku 2014 r. Gmina przystąpiła do projektu pt. *Lokalny system wsparcia rodzin zagrożonych wykluczeniem*, realizowanego wspólnie a Fundacją Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego, z siedzibą w Warszawie – współfinansowanego z Funduszy EOG⁸ w ramach programu Obywatele dla Demokracji. Projekt realizowany był w okresie od października 2014 r. do kwietnia 2016 r. Grupę docelową projektu stanowili rodzice z dziećmi do lat 5. Celem głównym projektu była integracja działań lokalnych instytucji działających na rzecz dzieci i rodziców. Cele szczegółowe to: zwiększenie dostępności usług opiekuńczo-edukacyjnych dla rodzin z dziećmi poniżej 5 roku życia, tworzenie usług integrujących rodziny zagrożone wykluczeniem ze społecznością lokalną, wspieranie rodzin z małymi dziećmi przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, wypracowanie systemu finansowania i koordynowania działań pomiędzy gminnymi instytucjami\NGO⁹ tak, aby docierać ze wsparciem do najbardziej potrzebujących tego rodzin z małymi dziećmi.

W ramach realizowanego projektu dokonano diagnozy potrzeb rodzin z dziećmi do 5 roku życia.

Diagnoza została opracowana na podstawie ankiety przeprowadzonej na grupie rodziców, której celem było zebranie informacji o potrzebach rodziców i opiekunów w zakresie opieki i wychowywania małych dzieci oraz warunków bytowych rodzin z małymi dziećmi. Ankietę skierowano do 150 rodziców dzieci w wieku do lat 5 (badanie przeprowadzono w styczniu 2015 r.). Następnie dokonano analizy materiału ankietowego i opracowano diagnozę potrzeb dla rodziców z dziećmi z 11 miejscowości gminy oraz wypracowano plan działania na lata 2015-2017. Wypracowany plan działania jest w trakcie realizacji.

Dotychczas zrealizowano większość zaplanowanych działań, w tym m.in.: zorganizowano spotkanie w ramach Centrum Współpracy, którego celem była wymiana informacji w zakresie oferty danej instytucji, kierowanej do rodzin z małymi

⁸ Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

⁹ Organizacja pozarządowa (ang. non-government organization).

dziećmi, wspólne wykorzystanie zasobów ludzkich, wspólna promocja działań (w spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele: UG, GOPS, Gminnej Biblioteki Publicznej, PCPR, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Komendy Powiatowej Policji, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej); utworzono na stronie internetowej UG zakładkę „Jaś i Małgosia”, w celu zamieszczania informacji o ofercie zajęć, spotkań, imprez dla dzieci i rodziców; utworzono 4 grupy zabawowe w miejscowościach Gminy; przeprowadzono badania przesiewowe dzieci pod kątem wad wymowy; cykl spotkań tematycznych dla dzieci i rodziców (w tym warsztaty plastyczno-manualne, warsztaty folklorystyczne, spotkanie „Super Tata”); spotkania z bajką w bibliotekach i szkołach Gminy; imprezy integracyjne, w tym: *Piknik dla Dużych i Małych, Rajd Małych Rowerów oraz Koncert kolęd i pastorałek*.

Diagnoza zawierała m.in: dane charakteryzujące Gminę (położenie geograficzne, podział administracyjny, demografia, infrastruktura społeczna, organizacje społeczne, zaplecze sportowo-rekreacyjne, opieka zdrowotna, pomoc psychologiczno-pedagogiczna, pomoc społeczna), wyniki badań ankietowych oraz analizę SWOT.

Na 150 ankietowanych m.in: 34% korzystało z pomocy GOPS, 55% oceniło swoje warunki mieszkaniowe jako dobre (3% jako niewystarczające), 37% oceniło sytuację finansową swojej rodziny jako dobrą (2% jako bardzo złą), 72% wyraziło zainteresowanie udziałem w bezpłatnych zajęciach edukacyjnych dla rodziców z dziećmi do piątego roku życia (gry i zabawy edukacyjne z dzieckiem – 53%, warsztaty wychowawcze dla rodziców – 19%, grupy zabawowe – 19%). W jednej miejscowości, tj. Gorliczynie widziano potrzebę utworzenia świetlicy środowiskowej i socjoterapeutycznej.

Wskazania ankietowanych dotyczyły głównie utworzenia świetlic środowiskowych, które byłyby czynne po wyjściu dzieci ze szkoły.

Do mocnych stron w analizie SWOT zaliczono m.in: istniejącą infrastrukturę społeczną, bliską odległość szkół od miejsca zamieszkania uczniów, zaplecze sportowo-rekreacyjne, estetyczne i funkcjonalne place zabaw, aktywnie działające biblioteki. Słabe strony: ograniczone środki finansowe, brak zakładki na stronie internetowej UG informującej o zajęciach dla dzieci, niewystarczającą ilość miejsc w istniejących na terenie Gminy przedszkolach dla trzylatków, małe zaangażowanie społeczne rodziców, brak liderów społecznych i wolontariuszy.

Powyższa diagnoza nie była uaktualniana.

(dowód: akta kontroli str. 32-91)

W latach 2013 - 2016 (I półrocze) w Gminie nie opracowano i nie realizowano gminnego programu wspierania rodziny, do czego zobowiązuje art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z ww. przepisem, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny, które zgodnie z art. 179 ust. 2 cyt. ustawy, uchwalane są przez radę gminy.

Dyrektor GOPS - Barbara Oleksiewicz wyjaśniła, m.in. że w latach 2013-2016 (I półrocze) nie opracowano gminnego programu wspierania rodziny. Niemniej jednak w związku z obowiązkiem wynikającym z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zostaną podjęte działania w celu opracowania i przedłożenia programu Radzie Gminy Przeworsk. Zadania z zakresu wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej częściowo są realizowane poprzez uchwalony Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, opracowany na podstawie art. 6 ust 2 pkt. 1 i ust. 3 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Częściowo zadania ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej są realizowane na podstawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, który opracowany jest na podstawie art. 41 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii działającego na podstawie art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii. Problemy zawarte w tych ustawach i podejmowane działania często powielają się oraz mają ze sobą ścisłe powiązanie, dlatego gmina Przeworsk nie widziała praktycznej potrzeby tworzenia i uchwalania czwartego podobnego dokumentu, mimo istniejących zapisów ustawowych.

Ponadto, Dyrektor podała, że diagnozę sytuacji w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną na poziomie lokalnym opracowano dla potrzeb rodzin z dzieckiem do lat 5, miało to miejsce w ramach realizowanego projektu pt. Lokalny system wsparcia rodzin zagrożonych wykluczeniem. Natomiast nie opracowano diagnozy dla rodzin z dziećmi powyżej 5 lat, z uwagi na to, że dotychczas nie opracowano gminnego programu wspierania rodziny. Przedmiotowa diagnoza będzie elementem tego programu, który do końca 2016 r. zostanie przedłożony Radzie Gminy.

Wójt Gminy Daniel Krawiec w sprawie nieopracowania i nierealizowania gminnego programu wspierania rodziny, złożył wyjaśnienia tożsame z wyjaśnieniami Dyrektor GOPS.

(dowód: akta kontroli str. 32-39, 92-94)

W przywołanych przez Dyrektora GOPS programach zawarto następujące elementy dotyczące wspierania rodziny:

- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020: prowadzenie przez Zespół Interdyscyplinarny zintegrowanych i skoordynowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, funkcjonowanie punktu Informacyjno-Konsultacyjnego przy Urzędzie Gminy w Przeworsku, utworzenie grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy, udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą i świadkom przemocy (praca psychologiczna i terapeutyczna z dorosłymi, młodzieżą i dziećmi), udzielanie bezpiecznego schronienia dzieciom – ofiarom przemocy (rodziny zastępcze pełniące zadania pogotowia rodzinnego, placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego, promowanie wartości rodzinnych i wychowania bez przemocy (aktywne spędzanie wolnego czasu),
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016: udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie, w tym: zwiększenie dostępności i skuteczności zorganizowanych form pomocy psychologicznej dla członków tych rodzin,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2015 – 2018: udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychologicznej i prawnej, w tym: prowadzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego, specjalizującego się w problematyce uzależnień – alkoholizmu, narkomanii, przemocy w rodzinie, organizacja wypoczynku letniego (kolonia) dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych.

Wymienione programy nie zawierały trybu i metod identyfikacji rodzin zagrożonych kryzysem oraz już przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a także celów i wskaźników stopnia osiągnięcia zakładanych celów, szczególnie w odniesieniu do rozwijania możliwości wsparcia rodzin z wykorzystaniem określonych w ustawie form, jak: praca asystenta rodziny,

prowadzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i funkcjonowanie rodzin wspierających.

(dowód: akta kontroli str. 37-39, 848-873)

Wójt Gminy w latach 2013 – 2016 (I półrocze) nie składał Radzie Gminy rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz potrzeb związanych z realizacją tych zadań.

Zgodnie z art. 179 ust. 1 i 2 cyt. ustawy, w terminie do 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby uchwala gminne programy wspierania rodziny.

Wójt Gminy wyjaśnił, że w okresie 2013-2016 (I półrocze) Wójt nie składał Radzie Gminy sprawozdań z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i potrzeb w tym zakresie. Potrzeby rodzin częściowo zawarte były we wspomnianych wcześniej dokumentach programowych i planowanym budżecie gminy na dany rok, a ich wykonanie mieściło się w sprawozdaniu finansowym z wykonania budżetu za dany rok (Rb-28S), które Wójt przedstawiał Radzie Gminy. Wymagane sprawozdania będą przedkładane Radzie Gminy, zgodnie z zapisem art. 179 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 92-94)

W okresie objętym kontrolą, działalność placówek wsparcia dziennego na terenie Gminy nie była finansowana lub współfinansowana ze środków pochodzących z opłat za zezwolenia wydane na sprzedaż alkoholu.

(dowód: akta kontroli str. 32-39, 92-94)

1.2. Placówki wsparcia dziennego istniejące na terenie działania GOPS.

Z posiadanej przez GOPS diagnozy potrzeb rodzin z dziećmi do 5 roku życia, opracowanej w ramach projektu pt. *Lokalny system wsparcia rodzin zagrożonych wykluczeniem*, wynika że na terenie działania GOPS istnieje potrzeba utworzenia świetlicy środowiskowej i socjoterapeutycznej w jednej miejscowości, tj. Gorliczynie (na 10 miejscowości, w których nie było placówki wsparcia dziennego).

W 9 miejscowościach Gminy funkcjonowały świetlice szkolne.

W wyniku ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy, mieszkańcy miejscowości Gorliczyna w celu poprawy sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dzieci opowiedzieli się za poszerzeniem wachlarza placówek wsparcia dziennego (świetlice, kluby środowiskowe, ogniska wychowawcze), które wsparłyby rodziców w wychowaniu dzieci, uczące gospodarowania, odpowiedzialności i obywatelstwa.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że placówki wsparcia dziennego funkcjonujące w latach 2013-2016 (I półrocze) przy Zespole Szkół w Rozborzu i przy Zespole Szkół w Urzejowicach (do czerwca 2015 r.) nie w pełni zabezpieczały zapotrzebowanie na tego typu działalność na terenie Gminy. Z powodu braku środków finansowych nie było możliwości otwarcia nowych placówek, ani dowozu dzieci do istniejących świetlic. W rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi, które występowały w innych miejscowościach Gminy, uczestniczyli pedagodzy pracujący we wszystkich szkołach, wychowawcy klas, psycholog z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, psycholog z Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego, asystent rodziny, pracownicy socjalni w poszczególnych miejscowościach, kuratorzy sądowi. W 9 miejscowościach Gminy (za wyjątkiem Rozborza, gdzie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego) działały świetlice szkolne, które udzielały wsparcia rodzinom

z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Dotychczas funkcjonujące placówki wsparcia dziennego usytuowane były w tych miejscowościach, w których istniało największe zapotrzebowanie na tego typu działalność.

(dowód: akta kontroli str. 95-101)

Z informacji uzyskanej od dyrektorów 2 zespołów szkół mieszczących się w miejscowościach, w których dzieci uczęszczają lub uczęszczały do placówki wsparcia dziennego (100%) wynika, że liczba dzieci z rodzin dysfunkcyjnych uczęszczających w poszczególnych latach do placówek wsparcia dziennego wynosiła:

- w Rozborzu, w roku szkolnym: 2012/2013 – 14, 2013/2014 – 14, 2014/2015 – 14, oraz 2015/2016 – 13,
- w Urzejowicach, w roku szkolnym: 2013/2014 – 14, 2014/2015 – 13 (placówka funkcjonowała do końca czerwca 2015 r.),

Wszystkie dzieci potrzebujące pomocy były objęte wsparciem placówki. Dzieci kierowane przez szkołę do placówki, zostały przyjęte.

Z informacji od dyrektorów 4 zespołów szkół i Gimnazjum mieszczących się w miejscowościach, w których nie działały placówki wsparcia dziennego (62%) ustalono, że: na terenie szkół, gdzie nie działały placówki wsparcia dziennego: żadne dziecko w latach 2013-2016 (I półrocze) nie uczęszczało do takiej placówki, uczniowie mający problemy z nauką (3 szkoły) objęci byli pomocą ze strony nauczycieli i pedagogów na zajęciach wyrównawczych, żadna ze szkół nie kierowała dzieci do placówki wsparcia dziennego. Dyrektor Gimnazjum w Gorliczynie podała, że 8 uczniów powinno brać udział w zajęciach w placówkach wsparcia dziennego. Jednak żadne z dzieci uczących się w Gimnazjum nie uczęszczało do takiej placówki z uwagi na brak takiej placówki w miejscowości, w której mieściła się szkoła.

(dowód: akta kontroli str. 102-115)

Z informacji uzyskanej z Sądu Rejonowego w Przeworsku – Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej wynika, że liczba nieletnich z terenu Miasta i Gminy Przeworsk objęta w poszczególnych latach nadzorami kuratorskimi wynosiła: w 2013 r. – 26, w 2014 r. – 29, w 2015 r. – 20 oraz w I połowie 2016 r. – 13.

Komenda Powiatowa Policji w Przeworsku (KPP) podała, że liczba i rodzaj interwencji w sprawach nieletnich z terenu Miasta i Gminy Przeworsk wynosiła: w 2013 r. – 38, w 2014 r. – 31, w 2015 r. – 23 oraz w I półroczu 2016 r. – 13.

Wymienione interwencje dotyczyły m.in.: zakłócania porządku publicznego, kradzieży, znajdowania się pod działaniem alkoholu, niszczenia mienia, prowadzenia pojazdu bez uprawnień oraz zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Liczba wniosków skierowanych przez funkcjonariuszy KPP do Sądu Rejonowego w Przeworsku III Wydział Rodzinny i Nieletnich o wgląd w sytuację rodzinną wynosiła w poszczególnych latach, odpowiednio: 57, 30, 20 i 15.

(dowód: akta kontroli str. 116-121)

W latach 2013 – 2016 (I półrocze) na terenie Gminy funkcjonowały dwie placówki wsparcia dziennego, działające w strukturze GOPS. Placówki te prowadzone były w formie specjalistycznej, w tym:

- Świetlica Socjoterapeutyczna przy Zespole Szkół w Rozborzu, liczba miejsc 15,
- Świetlica Socjoterapeutyczna przy Zespole Szkół w Urzejowicach, liczba miejsc 15 (działająca do czerwca 2015 r.).

W wymienionych placówkach było łącznie: w 2013 r. – 30 miejsc, w 2014 r. – 30 miejsc, w 2015 r. – 30 miejsc (do 30 czerwca), a od 1 września 2015 r. – 15 miejsc oraz w I półroczu 2016 r. – 15 miejsc.

W Gminie nie istnieje plan utworzenia nowych placówek.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że *Świetlica Socjoterapeutyczna przy Zespole Szkół w Urzejowicach funkcjonowała do 26 czerwca 2016 roku. W czerwcu 2015 r. zapadła decyzja dyrektora Szkoły o utworzeniu świetlicy szkolnej, do której miały uczęszczać wszystkie dzieci z miejscowości Urzejowice. W tym samym czasie byłyby czynne dwie świetlice. Stwierdzono więc, że Świetlica Socjoterapeutyczna na działalność której wynajmowano nieodpłatnie pomieszczenie w Szkole nie ma racji bytu, co do dalszego funkcjonowania i zlikwidowano ją.*

(dowód: akta kontroli str. 6-29, 95-99)

Przeciętna liczba dzieci umieszczonych w placówkach wsparcia dziennego wynosiła: w 2012 r. – 30, w 2013 r. – 31, w 2014 r. – 33, w 2015 r. (do 30 czerwca) – 28 oraz od 1 września 2015 r. do 30 czerwca 2016 r. – 19.

Przeciętna liczba dzieci umieszczonych w placówkach wsparcia dziennego, wykazana w sprawozdaniu rzeczowo-finansowym z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres od 1 lipca 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. oraz za okres od 1 stycznia 2016 r. do 30 czerwca 2016 r., wynosiła 13, tj. była zaniżona o 6. Pozostałe dane wykazane w cyt. sprawozdaniu (Tabela C *Placówki wsparcia dziennego*), tj. dotyczące liczby placówek wsparcia dziennego, liczby miejsc w tych placówkach oraz poniesionych wydatków, były zgodne ze stanem faktycznym.

W poprzednich okresach półrocznych za lata 2013 – 2015 (do 30 czerwca), GOPS w wyżej wymienionym sprawozdaniu, Tabela C *Placówki wsparcia dziennego*, wykazywał wartości zerowe.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że w *przekazanym Wojewodzie Podkarpackiemu sprawozdaniu rzeczowo-finansowym z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres od 1 lipca 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. oraz za okres od 1 stycznia 2016 r. do 30 czerwca 2016 r., została podana nieprawidłowa przeciętna liczba dzieci umieszczonych w placówkach wsparcia dziennego (zaniżona o 6) wskutek błędu pracownika.*

W cyt. sprawozdaniach za poszczególne okresy półroczne w latach 2013 – 2015 (do 30 czerwca) w Tabeli C Placówki wsparcia dziennego, wykazywano wartości zerowe do czasu uzyskania poświadczenia Wójta Gminy Przeworsk z dnia 01.10.2015 r. Poświadczenie dotyczyło podstawy funkcjonowania placówek wsparcia dziennego na podstawie art. 228 ust. 3 i 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 30-31, 122-135, 151-152)

W sprawozdaniu statystycznym PS-01 *sprawozdanie z instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz placówek wsparcia dziennego, dotyczącym Świetlicy Socjoterapeutycznej przy Zespole Szkół w Rozborzu:*

- według stanu na 31 grudnia 2014 r. podano: liczbę miejsc - 14, liczbę korzystających - 14. Faktyczna liczba miejsc w placówce w tym czasie wynosiła 15, a liczba korzystających - 19 (liczbę miejsc w placówce zaniżono o 1, a liczbę korzystających zaniżono o 5),
- według stanu na 31 grudnia 2015 r. podano: liczbę miejsc - 15, liczbę korzystających - 13. Faktyczna liczba miejsc w placówce w tym czasie wynosiła 15, a liczba korzystających - 19 (liczbę korzystających zaniżono o 6).

W cyt. sprawozdaniu statystycznym PS-01, dotyczącym Świetlicy Socjoterapeutycznej przy Zespole Szkół w Urzejowicach:

- według stanu na 31 grudnia 2013 r. podano: liczbę miejsc - 16, liczbę korzystających - 16. Faktyczna liczba miejsc w placówce w tym czasie wynosiła 15, a liczba korzystających - 14 (liczbę miejsc w placówce zawyżono o 1, a liczbę korzystających o 2),
- według stanu na 31 grudnia 2014 r. podano: liczbę miejsc - 12, liczbę korzystających - 12. Faktyczna liczba miejsc w placówce w tym czasie wynosiła 15, a liczba korzystających 10 (liczbę miejsc w placówce zaniżono o 3, a liczbę korzystających zawyżono o 2).

(dowód: akta kontroli str. 136-150)

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że w przekazanym do GUS sprawozdaniu PS-01 z instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz placówek wsparcia dziennego według stanu na 31 grudnia 2014 r. i 31 grudnia 2015 r., dotyczącym Świetlicy Socjoterapeutycznej przy Zespole Szkół w Rozborzu oraz według stanu na 31 grudnia 2013 r. i 31 grudnia 2014 r., dotyczącym Świetlicy Socjoterapeutycznej przy Zespole Szkół w Urzejowicach, podano nieprawidłowe dane spowodowane błędem matematycznym pracownika.

(dowód: akta kontroli str. 153-154)

W okresie objętym kontrolą, dzieci kierowane były do placówek wsparcia dziennego istniejących na terenie Gminy przez GOPS, rodziców i szkoły. Liczba dzieci skierowanych w poszczególnych latach przez GOPS, rodziców i szkoły wynosiła odpowiednio: w 2013 r. – 28, 1 i 2 w 2014 r. – 22, 5 i 2, w 2015 r. – 24, 6 i 1 oraz w I półroczu 2016 r. – 12, 6 i 1.

Główne przyczyny przyjęcia dzieci do placówek wsparcia dziennego to:

- w 2013 r.: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 6, ubóstwo rodziny – 2, bezrobocie rodziców – 11, niepełnosprawność – 2, długotrwała lub ciężka choroba – 1, przemoc domowa – 2, inne powody – 7 (w tym rodzina niepełna, wielodzietność, inicjatywa rodziców),
- w 2014 r.: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 6, ubóstwo rodziny – 1, bezrobocie rodziców – 7, niepełnosprawność – 2, długotrwała lub ciężka choroba – 1, alkoholizm rodziców – 3, przemoc domowa – 2, inne powody – 7 (w tym rodzina niepełna, inicjatywa rodziców),
- w 2015 r.: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 6, ubóstwo rodziny – 2, bezrobocie rodziców – 8, niepełnosprawność – 2, alkoholizm rodziców – 4, inne powody – 9 (w tym rodzina niepełna, opuszczenie pieczy instytucjonalnej, inicjatywa rodziców),
- w I półroczu 2016 r.: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 6, ubóstwo rodziny – 2, bezrobocie rodziców – 4, alkoholizm rodziców – 1, inne powody – 6 (w tym rodzina niepełna, inicjatywa rodziców).

(dowód: akta kontroli str. 155-156)

Liczba rodzin otrzymujących pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego i liczba dzieci w tych rodzinach, w poszczególnych latach, przedstawiała się następująco: w 2012 r. – 61 rodzin (166 dzieci), w 2013 r. – 46 rodzin (185 dzieci), w 2014 r. – 49 rodzin (162

dzieci), w 2015 r. – 57 rodzin (253 dzieci) oraz w I półroczu 2016 r. – 34 rodziny (111 dzieci).

W poszczególnych latach, stopień zaspokojenia potrzeb w formie placówek wsparcia dziennego wynosił: w 2013 r. – 16,2%, w 2014 r. – 18,5%, w 2015 r. (do 30 czerwca) – 11,8%, w 2015 r. (od 1 września) – 5,9%, oraz w I półroczu 2016 r. – 13,5%.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że w poszczególnych latach różnica między liczbą miejsc w placówkach, a liczbą dzieci żyjących w rodzinach z problemami opiekuńczo-wychowawczymi wynosiła: w 2013 r. – minus 155, w 2014 r. – minus 132, w 2015 r. (do 30 czerwca) – minus 223, w 2015 r. (od 1 września) – minus 238 oraz w I półroczu 2016 r. – minus 96. Powodem był brak możliwości finansowych gminy do tworzenia nowych świetlic, ani nie było możliwości dowozu do już istniejących. W rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi, które występowały w innych miejscowościach gminy, uczestniczyli pedagodzy pracujący we wszystkich szkołach, wychowawcy klas, psycholog z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, psycholog w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym, asystent rodziny, pracownicy socjalni w poszczególnych miejscowościach, kuratorzy sądowi.

W 9 miejscowościach gminy (za wyjątkiem Rozborza gdzie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego) działały świetlice szkolne, które udzielały wsparcia rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Dotychczas funkcjonujące placówki wsparcia dziennego usytuowane były w tych miejscowościach, w których istniało największe zapotrzebowanie na tego typu działalność. Należy dodać, że nie wszystkie dzieci ujęte w statystyce, wymagały uczestnictwa w zajęciach świetlicowych. Część dzieci mimo problemów w rodzinie radziła sobie z nauką dobrze i zachowywała się prawidłowo.

(dowód: akta kontroli str. 30-31, 100-101)

W okresie objętym kontrolą, nie planowano oraz nie dokonywano zmian formy placówki ze specjalistycznej na opiekuńczą, pracy podwórkowej lub łączoną.

(dowód: akta kontroli str. 166)

1.3. Praca z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W latach 2013-2016 (I półrocze) GOPS udzielał wsparcia rodzinom przeżywającym problemy opiekuńczo-wychowawcze, w tym:

- z poradnictwa psychologicznego skorzystało: w 2013 r. – 7 rodzin (28 osób), w 2014 r. – 5 rodzin (9 osób),
- z poradnictwa prawnego skorzystało: w 2013 r. – 11 rodzin (46 osób), w 2014 r. – 19 rodzin (36 osób), w 2015 r. – 35 rodzin (125 osób) i w I półroczu 2016 r. – 7 rodzin (18 osób),
- z poradnictwa socjalnego skorzystało: w 2013 r. – 46 rodzin (223 osoby), w 2014 r. – 49 rodzin (208 osób), w 2015 r. – 57 rodzin (296 osób) i w I półroczu 2016 r. – 34 rodziny (132 osoby),

Z mediacji skorzystała jedna rodzina (3 osoby) w 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 157)

Ponadto, w latach 2013-2016 (I półrocze), GOPS udzielał wsparcia rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej, w tym m.in. poprzez:

- pomoc finansową w ramach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹⁰: w 2013 r. – 42 rodziny, w 2014 r. – 43 rodziny, w 2015 r. – 39 rodzin oraz w I półroczu 2016 r. – 34 rodziny,
- dożywianie w ramach rządowego Programu pn. *Pomoc państwa w zakresie dożywiania*: w 2013 r. – 35 rodzin, w 2014 r. – 36 rodzin, w 2015 r. – 40 rodzin i w I półroczu 2016 r. – 28 rodzin,
- pomoc asystenta rodziny, którą objęto: w 2013 r. – 5 rodzin, w 2014 r. – 7 rodzin, w 2015 r. – 1 rodzinę oraz w I półroczu 2016 r. – 1 rodzinę. Pomocą asystenta objęto rodziny przeżywające największe trudności w opiece i wychowaniu dzieci, w tym zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, poprzez pracę indywidualną z rodziną, naukę ekonomicznego gospodarowania budżetem domowym, wypełniania codziennych obowiązków, załatwiania spraw urzędowych, wyrabiania nawyków kontaktu z placówkami opieki zdrowotnej, placówkami oświatowymi i innymi instytucjami, motywację do podejmowania terapii w przypadku uzależnień, poszukiwania pracy, uzyskania bądź podnoszenia kwalifikacji zawodowych, zachęcania do korzystania wsparcia w placówkach i instytucjach działających na rzecz dzieci i rodzin,
- organizowanie kolonii z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, w których uczestniczyło: w 2013 r. – 14 dzieci, w 2014 r. – 14 dzieci, w 2015 r. – 9 dzieci i w I półroczu 2016 r. – 17 dzieci,
- udzielanie wsparcia w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi (dzieci z autyzmem), w tym w 2013 r. dla 1 rodziny, w 2014 r. dla 1 rodziny, w 2015 r. dla 2 rodzin oraz w I półroczu 2016 r. dla 1 rodziny,
- organizowanie pomocy rzeczowej dla rodzin z dziećmi,
- stworzenie dzieciom i młodzieży możliwości uczestnictwa w zorganizowanych formach spędzania czasu wolnego i rozwijania zainteresowań, w tym: przygotowanie i realizację programów i projektów socjalnych (*Rajd Małych Rowerków, Gminne Święto Sportu – Piknik dla dużych i małych, Warsztaty manualno-plastyczne – Kolory jesieni, Spotkanie z bajką, Grupy zabawowe, Piknik – Szczęśliwa Rodzina – Szczęśliwe Dziecko*).

Ponadto, w ramach projektu systemowego pn. *Czas na aktywność w Gminie Przeworsk* (Priorytet VII PO KL – Promocja integracji społecznej, działanie 7.1., poddziałanie 7.1.1.), współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowanego w okresie od 1 stycznia 2008 r. do 30 września 2015 r., rodziny uzyskały wsparcie w postaci: doskonalenia form współpracy z instytucjami, organizacjami w celu lepszego rozeznania potrzeb i organizowania pomocy rodzinie, podnoszenia umiejętności z zakresu komunikacji, rozwiązywania konfliktów, kształtowania aktywnych postaw życiowych, zajęć warsztatowych w dziedzinie rozwoju osobistego i kompetencji społecznych, pomocy w określeniu predyspozycji zawodowych, w wypracowaniu indywidualnego planu działania i wytyczenia ścieżki rozwoju zawodowego oraz podniesienie atrakcyjności zawodowej (w 2013 r. – 7 rodzin, w 2014 r. – 11 rodzin oraz 2015 r. – 2 rodziny). Na 170 uczestników projektu, kursy zawodowe ukończyło 129 osób, trening kompetencji i umiejętności społecznych ukończyło 156 osób, szkołę ukończyło 7 osób, wsparciem asystenta objęto – 15 rodzin, wsparciem psychologa – 10 osób, staże zawodowe (3 miesięczne) odbyło 8 osób.

W 2014 r. w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym, zostało udzielone wsparcie w postaci paczki żywnościowej

¹⁰ Dz.U. z 2016 r. poz. 930 ze zm.

dla rodzin potrzebujących z terenu gminy Przeworsk – w tym dla rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi,

W 2015 r. w ramach akcji *Pomóż dzieciom przetrwać zimę*, GOPS zorganizował w sklepach na terenie gminy, zbiórkę artykułów żywnościowych, chemicznych i gospodarstwa domowego, które przekazano potrzebującym, w tym rodzinom z problemami opiekuńczymi.

Corocznie organizowano spotkania mikołajkowe dla ok. 150 dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, typowanych przez pedagogów i wychowawców szkolnych, z funduszy pozyskiwanych od sponsorów za pośrednictwem pracowników socjalnych.

(dowód: akta kontroli str. 151-165)

W latach 2013 – 2016 (I półrocze) na terenie działania GOPS nie wystąpiły przypadki nieprzyjęcia dzieci do placówek wsparcia dziennego, nie było również dzieci oczekujących na przyjęcie do takich placówek.

(dowód: akta kontroli str. 166)

1.4. Finasowanie placówek wsparcia dziennego w poszczególnych latach.

W latach 2013 – 2016 (I półrocze) wykonane wydatki na funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych, ewidencjonowane były w dziale 852 - *Pomoc społeczna*, rozdział 85201 – *Placówki opiekuńczo-wychowawcze* i wynosiły łącznie 113.221,21 zł, z tego: w 2013 r. – 36.930,27 zł, w 2014 r. – 39.363,59 zł, w 2015 r. – 25.021,77 zł i w I półroczu 2016 r. – 11.905,58 zł. Wykonanie planu wydatków wynosiło odpowiednio: 98,9%, 92,8%, 92,9% i 48% (za I półrocze 2016 r.).

Wydatki na zatrudnienie wychowawców świetlic socjoterapeutycznych w wydatkach ogółem stanowiły: 94,9% w 2013 r. (35.060,58 zł), 98% w 2014 r. (38.558,86 zł), 95,4% w 2015 r. (23.864,66 zł) oraz 97% w I półroczu 2016 r. (11.540,08 zł).

Wydatki na funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych finansowane były wyłącznie ze środków własnych gminy.

Na finasowanie świetlic nie przeznaczano środków gminy pochodzących z opłat za zezwolenia wydawane przez Wójta na sprzedaż napojów alkoholowych.

W okresie objętym kontrolą, udział wydatków na funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych w wydatkach ogółem na pomoc społeczną stanowił: w 2013 r. – 0,5%, w 2014 r. – 0,5%, w 2015 r. – 0,3% i w I półroczu 2016 r. 0,2%.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie wychowawcy świetlicy socjoterapeutycznej wynosiło odpowiednio: 1.753,03 zł, 1.927,94 zł, 1.590,98 zł, 1.923,35 zł.

Zgłoszone potrzeby do projektu planu finansowego GOPS (dział 852, rozdział 85201) na funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych przedstawiały się następująco: na 2013 r. – 34.850 zł, na 2014 r. – 42.409 zł, na 2015 r. – 43.885 zł oraz na 2016 r. – 24.738 zł. Zgłoszone potrzeby były zgodne z kwotami ujętymi w uchwałach budżetowych Gminy na poszczególne lata.

W 2013 r. Rada Gminy dokonała zwiększenia planu wydatków w dziale 850 rozdział 85201 o kwotę 2.479 zł z przeznaczeniem na wynagrodzenia wychowawców świetlic socjoterapeutycznych.

W trakcie 2015 r. Rada Gminy dokonała zmniejszenia wydatków świetlic socjoterapeutycznych (dział 852, rozdział 85201) o kwotę 16.962 zł, z uwagi na likwidację wraz z końcem roku szkolnego 2014/2015 Świetlicy Socjoterapeutycznej przy Zespole Szkół w Urzejowicach.

W okresie objętym kontrolą, GOPS nie zwracał się do Urzędu Gminy o środki finansowe na inwestycje, remonty, zakup wyposażenia lub innych środków trwałych, a także organizację różnego rodzaju imprez, które nie zostały uwzględnione w budżecie gminy. Pomieszczenia, w których mieściły się świetlice GOPS

wynajmował nieodpłatnie od Zespołu Szkół w Rozborzu i Zespołu Szkół w Urzejowicach.

Dyrektor i Główny Księgowy GOPS wyjaśnili, że w latach 2013 – 2016 (I półrocze) wydatki związane z funkcjonowaniem świetlic socjoterapeutycznych w Rozborzu i Urzejowicach ewidencjonowane były w rozdziale 85201 – *Placówki opiekuńczo-wychowawcze*. Taka klasyfikacja w naszej ocenie była najbardziej odpowiednia, gdyż pozwalała wyodrębnić wydatki dotyczące wyłącznie świetlic. W rozdziale 85206 – *Wspieranie rodziny*, ewidencjonujemy wydatki związane z zatrudnieniem asystentów rodzin.

Ponadto Dyrektor GOPS wyjaśniła, że *środki przeznaczone na funkcjonowanie świetlicy socjoterapeutycznej nie wystarczają na realizację wszystkich zadań. Z powodu ograniczonych środków, wychowawcę świetlicy zatrudnia się na umowę cywilno-prawną. Trzeba rezygnować z udziału w szkoleniach specjalistycznych, brak możliwości zatrudnienia specjalistów w placówce, zakup artykułów wymaganych do prowadzenia zajęć w świetlicy w ograniczonej ilości.*

(dowód: akta kontroli str. 92-93, 167-213, 234-240)

W latach 2013 – 2016 (I półrocze) pracownicy GOPS przeprowadzili w świetlicach socjoterapeutycznych łącznie 18 kontroli merytorycznych, w tym: w 2013 r. - 6, w 2014 r. - 6, w 2015 r. - 3 oraz w I półroczu 2016 r. - 3.

W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Urząd Gminy nie przeprowadzał w świetlicach socjoterapeutycznych kontroli finansowych lub merytorycznych.

W okresie objętym kontrolą, do GOPS oraz Urzędu Gminy, nie wpływały skargi na działalność świetlic socjoterapeutycznych.

(dowód: akta kontroli str. 212-233)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W latach 2013 – 2016 (I półrocze), w Gminie nie opracowano i nie realizowano gminnego programu wspierania rodziny, do czego zobowiązuje art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 176 pkt. 1 ustawy, *do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny*, które zgodnie z art. 179 ust. 2 cyt. ustawy, *uchwalane są przez radę gminy*.

W trakcie niniejszej kontroli NIK, Rada Gminy Przeworsk uchwałą Nr XXIV/124/2016 z dnia 16 listopada 2016 r. przyjęła Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2019 (wpływ w dniu 24.11.2016 r.)¹¹. W Programie tym zawarto m.in.: diagnozę sytuacji rodzin w Gminie, analizę SWOT, adresatów Programu (rodziny niezaradne życiowo, rodziny z problemem ubóstwa, rodziny dotknięte przemocą, dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym), cele i realizację programu oraz monitorowanie i ewaluację.

(dowód: akta kontroli str. 32-39, 92-94, 374-390)

2. Wójt Gminy w latach 2013 – 2016 (I półrocze) nie składał Radzie Gminy sprawozdań z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz nie przedstawiał potrzeb związanych z realizacją tych zadań, do czego zobowiązuje art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

¹¹ Projekt programu został opracowany przez GOPS.

Zgodnie z art. 179 ust.1 i 2 cyt. ustawy, w terminie do 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiania potrzeby związane z realizacją zadań. Rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, uchwała gminne programy wspierania rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 32-39, 92-94)

3. GOPS w przekazanym Wojewodzie Podkarpackiemu sprawozdaniu rzeczowo-finansowym z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres od 1 lipca 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. i za okres od 1 stycznia 2016 r. do 30 czerwca 2016 r., podał zaniżone dane dotyczące przeciętnej liczby dzieci umieszczonych w placówkach wsparcia dziennego.

Podana w cyt. sprawozdaniu przeciętna liczba dzieci umieszczonych w placówkach wsparcia dziennego wynosiła 13. Natomiast zgodnie z ewidencją GOPS w ww. okresie w placówce wsparcia dziennego (tj. Świetlicy Socjoterapeutycznej przy Zespole Szkół w Rozborzu) przeciętna liczba dzieci umieszczonych w placówkach wsparcia dziennego wynosiła 19, tj. została zaniżona o 6.

Ponadto, w przekazanym Wojewodzie Podkarpackiemu sprawozdaniu rzeczowo-finansowym z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, za poszczególne okresy półrocze (5 sprawozdań) w latach 2013 – 2015 (do 30 czerwca), w zakresie placówek wsparcia dziennego, podano nierzetelne dane.

W cyt. sprawozdaniu w Tabeli C *Placówki wsparcia dziennego*, wykazywano wartości zerowe, w sytuacji gdy w wyżej wymienionym okresie na terenie Gminy funkcjonowały 2 placówki wsparcia dziennego, tj. Świetlica Socjoterapeutyczna przy Zespole Szkół w Rozborzu i Świetlica Socjoterapeutyczna przy Zespole Szkół w Urzejowicach.

W przekazywanych do GUS sprawozdaniach PS-01 *sprawozdanie z instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz placówek wsparcia dziennego*, według stanu na 31 grudnia 2013 r., 31 grudnia 2014 r. oraz 31 grudnia 2015 r. podano ww. placówki wsparcia dziennego, jako funkcjonujące.

(dowód: akta kontroli str. 122-135, 151-152)

4. GOPS w przekazanym do Głównego Urzędu Statystycznego sprawozdaniu PS-01 *sprawozdanie z instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz placówek wsparcia dziennego*, dotyczącym Świetlicy Socjoterapeutycznej przy Zespole Szkół w Rozborzu:

- według stanu na 31 grudnia 2014 r., podano zaniżone dane dot. liczby miejsc w placówce wsparcia dziennego oraz liczby korzystających. Liczbę miejsc w placówce zaniżono o 1, a liczbę korzystających zaniżono o 5,
- według stanu na 31 grudnia 2015 r. liczbę korzystających z placówki wsparcia dziennego zaniżono o 6.

W cyt. sprawozdaniu statystycznym PS-01 dotyczącym Świetlicy Socjoterapeutycznej przy Zespole Szkół w Urzejowicach:

- według stanu na 31 grudnia 2013 r., podano zawyżone dane dot. liczby miejsc w placówce wsparcia dziennego oraz liczby korzystających. Liczbę miejsc w placówce zawyżono o 1, a liczbę korzystających o 2,
- według stanu na 31 grudnia 2014 r., podano nieprawidłowe dane dot. liczby miejsc w placówce wsparcia dziennego oraz liczby korzystających. Liczbę miejsc w placówce zaniżono o 3, a liczbę korzystających zawyżono o 2.

Zgodnie z art. 30 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o *statystyce publicznej*¹², podmioty gospodarki narodowej są obowiązane do przekazania nieodpłatnie danych

¹² Dz. U. z 2016 r. poz. 1068 ze zm.

dotyczących prowadzonej działalności i jej wyników zgodnie z programem badań statystycznych statystyki publicznej oraz w formie udostępnionym zgodnie z art. 18a ust. 3.

(dowód: akta kontroli str. 136-150, 153-154)

5. GOPS w latach 2013 – 2016 (I półrocze) nieprawidłowo ewidencjonował wydatki związane z funkcjonowaniem placówek wsparcia dziennego w łącznej kwocie 113.221,21 zł, z tego: w 2013 r. w kwocie 36.930,27 zł, w 2014 r. w kwocie 39.363,59 zł, w 2015 r. w kwocie 25.021,77 zł oraz w I półroczu 2016 r. w kwocie 11.905,58 zł. Wymienione wydatki związane z funkcjonowaniem świetlic socjoterapeutycznych w Rozborzu i Urzejowicach, ewidencjonowanie były w dziale 852 - *Pomoc społeczna*, rozdział 85201 - *Placówki opiekuńczo-wychowawcze*.

Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych¹³, został wprowadzony od dnia 2 stycznia 2012 r. rozdział 85206 - *Wspieranie rodziny*. W rozdziale tym ujmuje się wydatki na wspieranie rodziny, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, m.in. na asystentów rodziny i rodziny wspierające.

Wydatki ponoszone na funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego powinny także być ujmowane przez samorzady w rozdziale klasyfikacji budżetowej 85206 – *Wspieranie rodziny*¹⁴.

(dowód: akta kontroli str. 167-213)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. W latach 2013 – 2016 (I półrocze) GOPS nie posiadał opracowanej diagnozy sytuacji w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną na poziomie lokalnym dla grupy wiekowej dzieci powyżej 5 lat.

W ocenie NIK przedmiotowa diagnoza sytuacji rodzin w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną dla pozostałych dzieci (tj. z grupy wiekowej powyżej 5 lat), powinna zostać opracowana na podstawie badań i analiz. Zmieniająca się sytuacja w zakresie wsparcia rodzin na terenie Gminy powinna znaleźć odzwierciedlenie w tej diagnozie.

GOPS posiadał opracowaną w 2015 r. diagnozę potrzeb rodzin z dziećmi do 5 roku życia, w ramach *realizowanego projektu pt. Lokalny system wsparcia rodzin zagrożonych wykluczeniem*.

W trakcie niniejszej kontroli NIK, Rada Gminy Przeworsk uchwałą Nr XXIV/124/2016 z dnia 16 listopada 2016 r. przyjęła Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2019, w którym zawarto m.in.: ogólną diagnozę sytuacji rodzin w Gminie.

2. Dyrektor GOPS nie zwracał się do Wójta i Rady Gminy o dodatkowe środki finansowe na funkcjonowanie świetlic, pomimo że posiadane środki finansowe nie pozwalały na zatrudnienie specjalistów oraz udział wychowawców w szkoleniach specjalistycznych.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę że przepis art. 182 pkt 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi – stwarza możliwość przeznaczania dochodów z opłat za zezwolenia wydane na sprzedaż alkoholu na realizację zadań realizowanych przez placówkę wsparcia dziennego, w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów

¹³ Dz. U. z 2011 r., Nr 296, poz. 1758.

¹⁴ Wyjaśnienie uzyskane w dniu 11 maja 2016 r. w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

alkoholowych oraz Gminnych Programów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii .

Wprawdzie, w okresie objętym kontrolą, funkcjonowały na terenie Gminy 2 placówki wsparcia dziennego, jednak pomoc w tej formie była dostępna dla mniej niż połowy dzieci z rodzin, w których występowały problemy opiekuńczo-wychowawcze.

W poszczególnych latach, stopień zaspokojenia potrzeb w formie placówek wsparcia dziennego wynosił: w 2013 r. – 16,2%, w 2014 r. – 18,5%, w 2015 r. (do 30 czerwca) – 11,8%, w 2015 r. (od 1 września) – 5,9%, oraz w I półroczu 2016 r. – 13,5%.

Tak niewielkie zaspokojenie potencjalnych potrzeb w ww. zakresie wynikało, jak wyjaśniła Dyrektor GOPS, przede wszystkim z braku możliwości finansowych Gminy do tworzenia nowych placówek wsparcia dziennego.

2. Monitoring sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Opis stanu faktycznego

2.1.

W latach 2013 – 2016 (I półrocze) w GOPS nie zbudowano instytucjonalnego lokalnego systemu monitorowania i identyfikacji rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i nie przyjęto uregulowań wewnętrznych w tym zakresie.

W okresie objętym kontrolą, GOPS monitorował i identyfikował rodziny zagrożone kryzysem poprzez:

- prowadzenie rozeznania środowiska przez pracowników socjalnych (7 pracowników socjalnych działających w 7 rejonach) – każdy pracownik socjalny ma swój rejon opiekuńczy,
- pozyskiwanie informacji ze środowiska,
- pozyskiwanie informacji od szkół, radnych, sołtysów, policji, pielęgniarek środowiskowych i położnych, kuratorów, kościołów i organizacji kościelnych oraz pozarządowych.

Dyrektor GOPS wyjaśniła m.in., że: *w procesie monitorowania i identyfikacji rodzin zagrożonych kryzysem uczestniczą następujące instytucje i organizacje: Zespoły Szkół w poszczególnych miejscowościach, radni, sołtysi (10 sołectw), KPP Przeworsk, służba zdrowia, kuratorzy Sądu Rejonowego, kościoły i organizacje kościelne, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Gminie Przeworsk i Gminny Zespół Interdyscyplinarnej do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Nasza Chata” w Przemyślu, DPS w Lubaczowie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie - Nowa Sarzyna. Stosowane są następujące metody identyfikacji rodzin: wywiad środowiskowy, samodzielne zgłaszanie rodzin do tut. Ośrodka, informacje pozyskane ze środowiska np. sąsiedzi lub podczas rozeznania środowiska, realizacja procedury „Niebieskiej Karty”.*

Kryteria jakie brano pod uwagę przy identyfikacji rodzin wynikają z ustawy o pomocy społecznej, tj.: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, przemoc w rodzinie, rodziny niepełne, wielodzietność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, uzależnienia. Oceny skuteczności podejmowanych działań dokonywano na podstawie analizy sytuacji rodzinnej i środowiska rodzinnego podczas wywiadów aktualizacyjnych i wizyt w środowisku, co dokumentowano wywiadami środowiskowymi i adnotacjami służbowymi.

W przypadku przemocy w rodzinie w GOPS pracuje 7 grup roboczych. W skład których w zależności od potrzeb wchodzi: pracownik socjalny GOPS, dzielnicowy KPP Przeworsk, kurator Sądu Rejonowego w Przeworsku, członek GKRPA, pedagog szkolny, rzadziej psycholog. Grupy robocze raz w miesiącu analizują sytuację rodzinną i weryfikują opracowany przy pierwszym spotkaniu plan pomocy rodzinie. Zwykle raz na kwartał odbywa się posiedzenie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, gdzie omawiana jest sytuacja rodzin, dla których założona jest Niebieska Karta i ustalane są rozwiązania w trudnych przypadkach.

(dowód: akta kontroli str. 248-254, 257, 267)

W latach 2013 – 2016 (I półrocze) GOPS prowadził monitoring sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez systematyczne rozeznanie środowiska Gminy przez pracowników socjalnych.

W GOPS ustalono grupę rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, tj.:

- w 2013 r. – 46 rodzin, 185 dzieci,
- w 2014 r. – 49 rodzin, 162 dzieci,
- w 2015 r. – 57 rodzin, 253 dzieci,
- w I półroczu 2016 r. – 34 rodziny, 111 dzieci.

Według stanu na 30 października 2016 r. GOPS posiadał informację o 6 rodzinach zagrożonych kryzysem w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym w trzech rodzinach spowodowane to było alkoholizmem, w dwóch utratą pracy oraz w jednej problemem wychowawczym. GOPS sporządził listę rodzin zagrożonych kryzysem. Rodziny te nie korzystały dotychczas z pomocy GOPS.

Dyrektor GOPS wyjaśniła m.in., że: *wobec rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych prowadzona jest intensywna praca socjalna, udzielana jest pomoc finansowa, przydzielany jest asystent rodziny. Niejednokrotnie mobilizuje się członków najbliższej rodziny do udzielenia pomocy danej rodzinie. Rodziny informowane są o możliwości skorzystania z grupy wsparcia Al-anon, zajęć korekcyjno-edukacyjnych w PCPR, podjęcia terapii rodzinnej, podjęcia leczenia w Poradni Leczenia Uzależnień w Przeworsku. Pracownicy socjalni kontaktują się ze szkołami. Prowadzony jest nadzór pedagoga szkolnego nad dziećmi z problemami w nauce, intensyfikuje się prace z kuratorem sądowym. Kierowane są sprawy do Sądu o wgląd w sytuację rodziny, a w drastycznych przypadkach występujemy o skierowanie dzieci do placówek. Dzieci, w okresie wakacji, typowane są na kolonie letnie z realizowanym programem profilaktycznym. W okresie zimowym organizowane jest spotkanie Mikołajkowe dla 150 dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. GOPS był realizatorem projektu mającego na celu poprawę sytuacji rodzin, poprzez podnoszenie kwalifikacji zawodowych i kompetencji społecznych rodziców (projekt systemowy POKL „Czas na aktywność w Gminie Przeworsk”). Umożliwia się dzieciom i młodzieży uczestnictwo w zorganizowanych formach spędzania wolnego czasu (Rajd Małych Rowerków, Gminne Święto Sportu - Piknik dla dużych i małych) i rozwijania zainteresowań poprzez przygotowanie i realizację programów i projektów socjalnych (warsztaty manualno-plastyczne kolory jesieni, spotkanie z bajką, grupy zabawowe, piknik „Szczęśliwa rodzina ,Szczęśliwe dziecko”). Realizowany był projekt pt. „Lokalny system wsparcia rodzin zagrożonych wykluczeniem”, celem którego była integracja działań lokalnych instytucji pracujących na rzecz dzieci i rodzin.*

Na bieżąco w trakcie pracy GOPS weryfikowane są rodziny zagrożone kryzysem lub przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i udzielana jest im pomoc. Sposób w jaki identyfikujemy i monitorujemy rodziny w naszej ocenie daje wystarczającą informację o rodzinach zagrożonych kryzysem i przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

(dowód: akta kontroli str. 248-257)

W latach 2013 – 2016 (I półrocze) GOPS powziął informację o 24 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym: w 2013 r. o 12 rodzinach, w 2014 r. o 5 rodzinach i w 2015 r. o 7 rodzinach. Były to rodziny, które dotychczas nie korzystały z pomocy i nie figurowały w bazie danych GOPS.

Informację o tych rodzinach GOPS uzyskał od: Policji – 15, pedagoga szkolnego i szkoły – 4, innych ośrodków pomocy społecznej – 2, rodzin – 2 oraz środowiska lokalnego – 1.

Analiza 4 spraw dotyczących rodzin, które dotychczas nie korzystały z pomocy GOPS wykazała, że:

- informacje o rodzinach przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze GOPS pozyskał: w 2 przypadkach od innego ośrodka pomocy społecznej, w jednym od Policji oraz w jednym od rodziny,
- wobec tych rodzin zastosowano pomoc wynikającą z art. 11 ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, w tym przeprowadzono w tych rodzinach wywiady środowiskowe i dokonano analizy sytuacji rodziny,
- w dwóch przypadkach, w których wystąpiła taka potrzeba, rodzinom przydzielono asystenta rodziny,

Ponadto, rodzinom tym zaoferowano m.in: pomoc finansową, poradnictwo specjalistyczne (w tym logopedyczne, psychologiczne i prawne), odbycie kursu przygotowującego do zawodu oraz nabycia umiejętności aktywnego poszukiwania pracy (dla ojca jednej z rodzin), trening kompetencji i umiejętności społecznych oraz kurs zawodowy: sprzedawcy z obsługą kasy fiskalnej (dla matki jednej z rodzin) oraz skierowano ojca rodziny na zajęcia korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy przy PCPR, który został przez niego ukończony.

(dowód: akta kontroli str. 258-261)

W latach 2013 – 2016 r. (I półrocze) w pieczy zastępczej zostało umieszczonych 10 dzieci, w tym w 2014 r. – 5 i w I półroczu 2016 r. – 5. Z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych powróciło, w tym czasie, łącznie 7 dzieci, w tym w 2013 r. – 2, w 2014 r. – 1, oraz w 2015 r. – 4.

(dowód: akta kontroli str. 30-31)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

W okresie objętym kontrolą, GOPS pomimo braku instytucjonalnego systemu monitorowania i identyfikacji rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i braku uregulowań wewnętrznych w tym zakresie, monitorował i identyfikował rodziny zagrożone kryzysem poprzez prowadzenie rozeznania środowiska przez pracowników socjalnych oraz pozyskiwanie informacji ze środowiska, w tym od szkół, radnych, sołtysów, policji, i pielęgniarek środowiskowych.

3. Praca placówek wsparcia dziennego.

3.1 Prawdliwość pracy placówek wsparcia dziennego.

3.1.1.

Opis stanu
faktycznego

Świetlica Socjoterapeutyczna przy Zespole Szkół w Rozborzu¹⁵, została utworzona uchwałą Rady Gminy z dnia 29 lutego 2008 r. w sprawie uchwalenia statutu GOPS. Wójt Gminy w dniu 1 października 2015 r. wydał poświadczenie dotyczące podstawy funkcjonowania placówki wsparcia dziennego, w którym stwierdził, iż Świetlica Socjoterapeutyczna mieszcząca się przy Zespole Szkół w Rozborzu zapewnia dzieciom bezpieczne i higieniczne warunki pobytu. Podmiotem prowadzącym powyższą placówkę wsparcia dziennego jest GOPS.

(dowód: akta kontroli str. 262-268)

3.1.2.

Według regulaminu działalności Świetlicy Socjoterapeutycznej, ustalonego zarządzeniem Nr 5/2015 Dyrektora GOPS z dnia 1 października 2015 roku. Świetlica Socjoterapeutyczna jest placówką (§1) dla dzieci wychowujących się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju a także dla dzieci, którym ze względów środowiskowych należy stworzyć odpowiednie warunki opiekuńcze i wychowawcze przed i po godzinach zajęć edukacyjnych.

Celem działalności Świetlicy (§2) jest zapewnienie opieki wychowawczej, minimalizowanie niedostatków wychowawczych oraz wspieranie działań wychowawczych rodziny i szkoły, a także eliminowanie niepożądanych wzorców zachowania, tworzenie warunków do nauki własnej, pomocy w nauce oraz rozwijaniu własnych zainteresowań i uzdolnień dzieci.

Zadania Świetlicy zostały określone w §3 regulaminu, do których zaliczono w ramach:

- Funkcji opiekuńczo-wychowawczej: zapewnienie dzieciom poczucia bezpieczeństwa, pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzinnych i osobistych, wyrabianie poczucia odpowiedzialności za siebie i innych, poznanie zasad zachowania się w miejscach publicznych, nabranie szacunku do pracy ludzkiej, nauka tolerancji wobec innych ludzi, wpajanie zasad higieny osobistej,
- Funkcji edukacyjnej i poznawczej: wprowadzanie zasad sprzyjających odrabianiu lekcji (cisza, skupienie, właściwe oświetlenie), pomoc w odrabianiu zadań domowych, pomoc w nauce – wyrównywanie szans edukacyjnych, rozwój indywidualnych zainteresowań, poznanie kultury kraju i regionu (wychowanie patriotyczne),
- Funkcji socjoterapeutycznej: pomoc w przezwyciężaniu negatywnych emocji oraz niepowodzeń szkolnych i społecznych wynikających z czynników środowiskowych, pomoc w diagnozowaniu i analizowaniu relacji rówieśniczych oraz środowiskowych, identyfikowanie emocji własnych i sposobów przezwyciężania reakcji negatywnych, funkcjonowanie w grupie rówieśniczej i środowisku (identyfikacja potrzeb, współpraca, asertywność, określanie swoich mocnych stron, rozwiązywanie konfliktów),

¹⁵ Dalej także: Świetlica lub Świetlica Socjoterapeutyczna.

- Promowania zdrowego stylu życia: przekazywanie wiedzy o zdrowiu i zasadach higieny, propagowanie zasad racjonalnego odpoczynku, ochrona środowiska naturalnego i jej znaczenie dla wychowania oraz kształcenia.

Poprzednio zadania Świetlicy ustalone były w regulaminie organizacyjnym GOPS ustalonym zarządzeniem Nr 11 Dyrektora GOPS z dnia 30 listopada 2012 roku.

(dowód: akta kontroli str. 13-29, 269-277)

W okresie objętym kontrolą, nabór dzieci do Świetlicy dokonywany był na prośbę rodziców oraz za ich zgodą na wniosek szkoły lub pracownika socjalnego GOPS. Pobyt dzieci w Świetlicy był nieodpłatny i dobrowolny.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że wychowawca świetlicy w trosce o dotarcie do jak największego grona odbiorców w porozumieniu z pracownikiem socjalnym, dyrektorem szkoły, wychowawcami klas oraz pedagogiem szkolnym, ustalali listę dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, wymagających wsparcia w postaci udziału w zajęciach świetlicowych. Na początku roku szkolnego dyrektor szkoły informował, iż działa świetlica socjoterapeutyczna i chętne dzieci wraz z rodzicami miały zgłaszać się do wychowawcy świetlicy. Następnie wychowawca wraz z pracownikiem socjalnym dokonywali weryfikacji listy zgłoszonych dzieci i w pierwszej kolejności przyjmowano do świetlicy dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. Zaproszeń dzieciom i rodzicom nie rozdawano. Plakatów informujących o placówce nie przygotowano, gdyż nie było takiej potrzeby. Oferta skierowana była tylko do dzieci z jednej szkoły. Celem zapoznania się z ofertą placówki i zachęcenia do uczęszczania do niej nie organizowano dni otwartych w pomieszczeniach placówki. Informacji na temat placówki wsparcia dziennego nie zamieszczano na stronie internetowej gminy – placówka nie posiada własnej strony. Wszelkie informacje o działalności placówki rodzice i dzieci uzyskiwali podczas spotkania z wychowawcą placówki.

(dowód: akta kontroli str. 155-156, 278)

3.1.3.

W latach 2013 – 2016 (I półrocze), wychowawcy Świetlicy przed rozpoczęciem roku szkolnego spotykali się indywidualnie z każdym rodzicem w celu wypełnienia deklaracji zgłoszenia dziecka do Świetlicy, wyrażenia zgody na udział dziecka w zajęciach organizowanych w Świetlicy oraz wyrażenia zgody na samodzielny powrót dziecka do domu lub wskazanie osoby która będzie je odbierać.

W okresie objętym kontrolą, organizowano zajęcia integracyjne, w tym wspólne ogniska dzieci z rodzicami (2 razy) i wigilie (2 razy).

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że: przed rozpoczęciem pracy wychowawca placówki spotykał się z każdym rodzicem i dzieckiem indywidualnie. Podczas spotkania wychowawca rozmawiał z rodzicem i dzieckiem. Rodzic podpisywał deklarację zgłoszenia dziecka do Świetlicy i oświadczenie, iż wyraża zgodę na udział dziecka w zajęciach świetlicowych, zgodę na samodzielny powrót dziecka do domu oraz podawał osoby odpowiedzialne za odbiór dziecka ze świetlicy. Rodzice wraz z dziećmi podczas tego spotkania mogli zapoznać się z przygotowywanym co roku planem pracy świetlicy. Zapoznawali się także z regulaminem korzystania ze świetlicy. Ustalali zasady wzajemnej współpracy. Wychowawca zbierał informacje o dziecku od rodzica ustnie, nie sporządzał wywiadu pisemnego. Wychowawca nie wyznaczał terminu okresu próbnego dla dziecka, gdyż nie było takiej potrzeby. Dziecko deklarowało „chęć” lub „nie” uczestnictwa w zajęciach świetlicowych w dniu przyjmowania. W godzinach pracy świetlicy rodzic zawsze mógł przyjść i porozmawiać z wychowawcą o swoim dziecku. Z informacji od wychowawcy wiadomo, iż rodzice często praktykowali taką możliwość współpracy. Rodzice i dzieci nie podpisywali „kontraktu” między placówką, a rodziną. Wychowawca nie

organizował spotkań ze wszystkimi rodzicami w celu wspólnego przedstawienia się i przedstawienia planu pracy placówki na najbliższy rok, gdyż spotkania były indywidualne. W trakcie funkcjonowania świetlicy organizowane były zajęcia integracyjne tj. wspólne ogniska dzieci z rodzicami, wigilia dzieci wspólnie z przedstawicielami władzy gminnej, wypadki rowerowe. Oprócz istniejącego regulaminu korzystania ze świetlicy, wychowawca wraz z dziećmi w placówce wypracowywał wewnętrzny, niepisany regulamin postępowania w świetlicy. Wychowawca razem z dziećmi ustalał rodzaj zajęć, często wykorzystując pomysłowość i inwencję twórczą dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 279-283)

3.1.4.

Zasady przyjmowania dzieci do Świetlicy zostały określone w regulaminie działalności Świetlicy z dnia 1 października 2015 r.

Zgodnie z §10 cyt. regulaminu, do Świetlicy Socjoterapeutycznej przyjmuje się wychowanków: na prośbę rodziców (opiekuna prawnego), za zgodą rodziców na wniosek szkoły, poradni pedagogiczno-psychologicznej oraz zgłoszenia osób prywatnych lub fizycznych, które stwierdzają potrzebę udzielenia pomocy w formach świadczonych przez świetlicę, za zgodą rodziców na podstawie zgłoszenia pracownika socjalnego oraz na podstawie postanowienia sądu. Pierwszeństwo w uczestnictwie w zajęciach Świetlicy mają dzieci z rodzin korzystających ze wsparcia GOPS.

Dzieci przyjmowane były do Świetlicy na podstawie *deklaracji zgłoszenia dziecka do świetlicy w roku szkolnym oraz oświadczenia rodziców/opiekunów*. W deklaracji zgłoszenia dziecka podawano m.in.: imię i nazwisko dziecka, klasę, datę i miejsce urodzenia, adres zamieszkania, imiona i nazwiska rodziców/opiekunów, telefony kontaktowe, dodatkowe informacje o dziecku, które należy mieć na uwadze podczas pobytu dziecka w świetlicy (przeciwwskazania, choroby, przyjmowane leki itp.). W oświadczeniu rodziców/opiekunów: wyrażano zgodę na udział dziecka w zajęciach organizowanych w Świetlicy, zgodę na samodzielny powrót dziecka do domu (godzinę wyjścia ze świetlicy) oraz przejmowano odpowiedzialność za dojeżdżenie dziecka do Świetlicy i powrót do domu lub też deklarowano, że dziecko będzie odbierane ze świetlicy przez wskazane osoby.

W GOPS nie opracowano deklaracji w zakresie uczęszczania dziecka do Świetlicy. W dokumentacji GOPS i Świetlicy nie było deklaracji dziecka do udziału w zajęciach. Nie było możliwości zgłoszenia dziecka do Świetlicy przez Internet.

W okresie objętym kontrolą, w poszczególnych latach szkolnych do Świetlicy zapisana była następująca liczba dzieci: w roku 2012/2013 – 15 dzieci, w roku 2013/2014 – 17 dzieci, w roku 2014/2015 – 19 dzieci i w roku 2015/2016 – 19 dzieci. Dzieci kierowane były do Świetlicy przez GOPS, rodziców i szkoły, w tym odpowiednio: w 2013 r. – 12, 1 i 2 w 2014 r. – 10, 5 i 2, w 2015 r. – 12, 6 i 1 oraz w I półroczu 2016 r. – 12, 6 i 1.

Liczba dzieci zapisanych do Świetlicy w latach szkolnych 2013/2014, 2014/2015 i 2015/2016, była wyższa od liczby miejsc w Świetlicy (liczba miejsc 15), odpowiednio: o 2, 4 i 4.

Wszystkie dzieci chętne do uczestnictwa w zajęciach w Świetlicy zostały przyjęte.

Wśród dzieci przebywających w Świetlicy, liczba dzieci z rodzin niedysfunkcyjnych wynosiła w poszczególnych latach szkolnych odpowiednio: 4, 1, 5 i 4.

Nie stwierdzono przypadków odmowy uczestnictwa dzieci w zajęciach w Świetlicy.

Dzieci w Świetlicy przebywały pod opieką jednego wychowawcy w jednej grupie zajęciowej.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że w Świetlicy liczba dzieci była wyższa odpowiednio o 2, 4 i 4, gdyż oprócz dzieci z rodzin dysfunkcyjnych zapisano też dzieci z rodzin niezagrażonych dysfunkcją. Dzieci te zapisano na prośbę rodziców, celem zapewnienia opieki.

(dowód: akta kontroli str. 269-274, 284-293)

W wyniku analizy dzienników uczestnictwa dzieci w Świetlicy dla każdego roku objętego kontrolą z miesiąca kwietnia, października i listopada (łącznie 10 miesięcy) ustalono, że w 2 przypadkach, tj. w dniu 15 i 19 października 2016 r. pod opieką jednego wychowawcy znajdowało się 16 dzieci, co stanowiło naruszenie art. 28 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z tym przepisem, pod opieką jednego wykonawcy w placówce wsparcia dziennego, w tym samym czasie, może przebywać nie więcej niż 15 dzieci.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że w Zespole Szkół w Rozborzu dzieci z młodszych klas uczą się na dwie zmiany, a w Szkole nie ma świetlicy szkolnej. Część dzieci mogła przyjść do Świetlicy przed lekcjami a część dzieci po lekcjach. Suma dzieci w ciągu dnia mogła wynosić 16. Zobowiązujemy się do przestrzegania liczby dzieci uczęszczających do Świetlicy, zgodnie z zapisem art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 286-293)

W wyniku analizy dzienników uczestnictwa dzieci w Świetlicy, dla każdego roku objętego kontrolą, z miesiąca października i kwietnia (łącznie 7 miesięcy) ustalono, że średni szacowany odsetek uczestnictwa w zajęciach wynosił:

- w 2013 r.: w kwietniu 49,2%, w październiku od 68,5%,
- w 2014 r.: w kwietniu 56,7%, w październiku od 59,4%,
- w 2015 r.: w kwietniu 37,2%, w październiku od 62,3%,
- w 2016 r.: w kwietniu 38%.

W poszczególnych latach szkolnych okresu objętego kontrolą, liczba dzieci rozpoczynających uczęszczanie do Świetlicy na początku roku szkolnego była równa liczbie dzieci, które kończyły rok szkolny.

Nie stwierdzono przypadków rezygnacji w ciągu roku z uczestnictwa w Świetlicy.

Wyniki anonimowej ankiety przeprowadzonej wśród dzieci uczestniczących w zajęciach w Świetlicy wskazują m.in., że 46,7% ankietowanych dzieci korzysta ze Świetlicy każdego dnia (od poniedziałku do piątku), 70% dzieci jest bardzo zadowolonych z uczestnictwa w Świetlicy, 66,7% uważa, że w Świetlicy jest wiele interesujących, ciekawych i pożytecznych zajęć oraz 93,3% stwierdziło, że nikt z wychowawców nie krzyczy na dzieci i nie upokarza.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że przyczyną niskiego uczestnictwa dzieci w zajęciach, w szczególności poniżej 50% zapisanych (w miesiącu kwietniu), spowodowane było okresem wiosennym i chęcią zabawy dzieci na świeżym powietrzu i słońcu. Natomiast w miesiącu październiku w poszczególnych latach frekwencja dzieci wynosiła od 59,4% do 68,5%. Spowodowane to było okresem jesiennym i większą zachorowalnością dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 286-290, 293-295)

3.1.5.

Dyrektor GOPS Zarządzeniem Nr 5/2015 z dnia 1 października 2015 r. ustaliła regulamin działalności Świetlicy.

Według § 4 pkt 1 i 2 cyt. regulaminu, w Świetlicy Socjoterapeutycznej zajęcia realizowane są w grupach wiekowych (wychowawczych) od 5 do 16 lat. W Świetlicy mogą być organizowane: zajęcia otwarte dla dzieci i młodzieży nie będących wychowankami świetlicy, imprezy środowiskowe (kulturalno-oświatowe, plenerowe, rozrywkowe i inne), poradnictwo i zajęcia dla rodziców, wycieczki i biwaki.

Zgodnie z § 8 regulaminu, w Świetlicy zatrudnia się pracowników: wychowawców, pedagogów, psychologów i innych – wg potrzeb i w porozumieniu z organem prowadzącym. W zajęciach Świetlicy mogą brać udział wolontariusze, np. uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych pomagający w nauce wychowankom świetlicy.

W § 11 regulaminu, zawarto prawa i obowiązki wychowanków, w tym:

- wychowanek ma prawo do: właściwie zorganizowanej opieki, życzliwego i podmiotowego traktowania, swobody wyrażania myśli i przekonań, opieki wychowawczej i zapewnienia warunków bezpieczeństwa podczas zajęć w świetlicy i poza jej terenem, poszanowania godności osobistej, ochrony przed przemocą psychiczną i fizyczną.
- wychowanek jest zobowiązany do przestrzegania postanowień zawartych w regulaminie, a w szczególności do: współpracy w procesie wychowania i terapii, przestrzegania zasad kultury współżycia, pomagania słabszym, dbałości o wspólne dobro, ład i porządek, uczestniczenia w pracach porządkowych i zajęciach samoobsługowych oraz ponoszenia odpowiedzialności za własne postępowanie.

Wyżej wymieniony regulamin został umieszczony w widocznym miejscu w Świetlicy, aby dzieci miały możliwość korzystania i przypominania sobie praw i obowiązków wychowanków.

W okresie objętym kontrolą zajęcia w Świetlicy prowadzone były w jednej grupie zajęciowej. W Świetlicy nie zatrudniano pedagogów i psychologów.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że w okresie objętym kontrolą w Świetlicy nie zatrudniano pedagogów i psychologów ze względu na brak środków finansowych.

Wychowankowie Świetlicy nie uczestniczyli w tworzeniu regulaminu ustalonego zarządzeniem Dyrektora GOPS. Wychowawca wraz z dziećmi w Świetlicy wypracował dodatkowo wewnętrzny niepisany regulamin postępowania. Regulamin Świetlicy był prezentowany rodzicom i dzieciom podczas pierwszego spotkania z wychowawcą.

(dowód: akta kontroli str. 269-277, 296-297)

3.1.6.

W okresie objętym kontrolą, Świetlica funkcjonowała (pracowała) od poniedziałku do piątku w godzinach od 9⁰⁰ do 17⁰⁰. Dni i godziny pracy Świetlicy były dostosowane do potrzeb dzieci oraz pracy Zespołu Szkół w Rozborzu, przy którym Świetlica funkcjonowała. Świetlica nie działała w okresie ferii szkolnych, wakacji i innych dni wolnych. Dzieci korzystające ze Świetlicy pochodziły z jednej miejscowości, w związku z tym, nie zapewniano im dojazdu na zajęcia i powrotu do domu.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że: dzieci, które wcześniej zakończyły zajęcia w szkole mogły przyjść do Świetlicy nie czekając na zajęcia grupowe. Nie było potrzeby zapewnienia dzieciom dojazdu i powrotu do domu, gdyż zapewniali to indywidualnie rodzice, gdyż taka była ich wola. Dzieci mieszkają w maksymalnej odległości od Szkoły do 1 km i chodzą pieszo.

(dowód: akta kontroli str. 269-277, 298-299)

W okresie objętym kontrolą, Świetlica posiadała opracowane plany pracy na wszystkie lata szkolne. Plany pracy zawierały: tematy zajęć i propozycje ich realizacji, terminy realizacji oraz formy zajęć dla całej grupy dzieci na poszczególne miesiące i tygodnie. Plany pracy na poszczególne lata zostały zatwierdzone przez Dyrektora GOPS.

W Świetlicy prowadzonej w formie specjalistycznej, nie opracowano programu oraz nie prowadzono zajęć specjalistycznych, w tym socjoterapeutycznych i terapeutycznych z grupą. Nie prowadzono zajęć indywidualnych z poszczególnymi dziećmi.

Raz w miesiącu (przez 2 godziny) psycholog z Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego Urzędu Gminy prowadził – do czerwca 2014 r. – warsztaty psychologiczne, a w razie potrzeby prowadził indywidualne rozmowy z dzieckiem. Odbywało się to bez sporządzanych programów zajęć.

Tematy prowadzonych zajęć odnotowywane były systematycznie w dzienniku zajęć grupowych. Zajęcia pracy grupowej prowadzono zgodnie z wcześniej ustalonym planem pracy Świetlicy.

W wyniku analizy dzienników uczestnictwa dzieci w Świetlicy z miesiąca kwietnia, października i listopada dla każdego roku objętego kontrolą ustalono, że liczba dzieci uczestniczących w zajęciach grupowych wynosiła od 3 do 16.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że: *w okresie objętym kontrolą w Świetlicy nie opracowano programu zajęć specjalistycznych i nie prowadzono zajęć specjalistycznych, ze względu na brak możliwości finansowych do zatrudnienia specjalistów. W Świetlicy poza pracą grupową nie prowadzono zajęć indywidualnych z poszczególnymi dziećmi. Jeden raz w miesiącu przez 2 godziny psycholog z Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego UG (do czerwca 2014 r.) prowadził warsztaty psychologiczne, a w razie potrzeby prowadził indywidualne rozmowy z dzieckiem. Odbywało się to bez sporządzanych programów zajęć.*

Najbardziej powszechną i dostępną formą pomocy w świetlicy jest możliwość odrabiania lekcji pod nadzorem wychowawcy świetlicy, dodatkowe dożywanie dzieci po lekcjach, korzystanie z różnego rodzaju gier, zabaw, rozwijanie umiejętności manualnych i ruchowych. Organizowanie dla dzieci ogniska, spotkania wigilijnego, wycieczek plenerowych na rowerach. Organizowane warsztaty psychologiczne dla dzieci jeden raz w miesiącu przez dwie godziny. Prowadzone są również zajęcia o charakterze socjoterapeutycznym, które różnią się od pozostałych. Celem ich nie jest dydaktyka (wyposażanie dzieci w wiadomości, czy systematyzowanie wiedzy) lecz nabywanie umiejętności określania stanów emocjonalnych. Dzieci mają okazję do wyrażania ekspresji i uczuć, a także do szukania nowych sposobów zachowań. Zajęcia te pomagają w rozwiązywaniu problemów interpersonalnych. Te formy pracy z dziećmi przynoszą najlepsze efekty. Proponowane przez placówkę zajęcia wynikają z potrzeby urozmaicenia dzieciom czasu spędzanego w Świetlicy, tak aby była ona miejscem atrakcyjnym dla nich, a jej działalność zachęcała do aktywnego spędzania czasu i wszechstronnego rozwoju osobowości dziecka.

Najtrudniejsza do zrealizowania jest praca z dziećmi, które nie chcą współpracować z wychowawcą świetlicy, są nieposłuszne, krzykliwe, nie chcą odrabiać lekcji. W znacznej mierze wynika to z problemów domowych. Więc istotne tutaj jest wstępne rozeznanie problemu i ustalenie ścieżki działania w celu właściwej i szybkiej pomocy, a niejednokrotnie interwencji (np. pracownik socjalny, wychowawca klasy czy rodzic).

(dowód: akta kontroli str. 234,240, 300-355)

3.1.7.

W latach 2013 – 2016 (I półrocze) w Świetlicy zatrudnionych było łącznie 3 wychowawców, w tym:

- wychowawca (SK) w okresie: od 01.09.2012 r. do 28.02.2013 r. na umowę o pracę (pełny etat) oraz od 01.03.2013 r. do 31.12.2014 r. na umowę zlecenie (łącznie 4 umowy w wymiarze 8 godzin dziennie),
- wychowawca (AG) na umowę zlecenie (łącznie 4 umowy w wymiarze 8 godzin), w okresie od 23.02.2015 r. do 25.05.2016 r.,
- wychowawca (NP) na umowę zlecenie (łącznie 2 umowy), w okresie od 30.05.2016 r. do nadal.

W niżej wymienionych okresach w Świetlicy (w trakcie roku szkolnego) nie było zatrudnionego żadnego wychowawcy. Świetlica była nieczynna (łącznie 144 dni):

- od 1 do 7 września 2014 r. (7 dni),
- od 1 stycznia do 22 lutego 2015 r. (53 dni),
- od 8 do 30 czerwca 2015 r. (23 dni),
- od 1 września do 4 października 2015 r. (34 dni),
- od 13 lutego do 6 marca 2016 r. (23 dni, w tym 16 dni ferie zimowe).
- od 26 do 29 maja 2016 r. (4 dni – okres świąteczny).

Na stanowisku wychowawcy zatrudnione były tylko kobiety. Świetlica nie korzystała z pomocy wolontariuszy.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że: *przerwy w pracy Świetlicy były spowodowane głównie brakiem osoby chętnej do pracy na stanowisku wychowawcy z wymaganym ustawowo wykształceniem na warunkach umowy zlecenie oraz ferie zimowe w okresie od 13 lutego do 28 lutego 2016 r.*

GOPS nie zwracał się do Wójta Gminy o zatrudnienie dodatkowych pracowników, gdyż Świetlica miała miejsce tylko dla 15 uczniów, co wymagało zatrudnienia tylko 1 osoby.

Ponadto, Dyrektor wyjaśniła, że *uzasadnieniem do zawierania umów krótkoterminowych była trudność w znalezieniu pracownika na dłuższy okres zatrudnienia.*

(dowód: akta kontroli str. 356-359)

3.1.8.

Dyrektor GOPS posiadała wykształcenie wymagane art. 122 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*¹⁶.

Wychowawcy Świetlicy posiadali wykształcenie wymagane art. 26 ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.

Wychowawcy Świetlicy posiadali wykształcenie wyższe, w tym: jeden wychowawca na kierunku socjologia, jeden na kierunku pedagogika opiekuńczo-wychowawcza oraz jeden na kierunku matematyka, przy czym program studiów obejmował zajęcia z pedagogiki i psychologii.

W Świetlicy nie było zatrudnionego kierownika.

Jeden z wychowawców, zatrudniony w Świetlicy od 4 kwietnia 2011 r. do 31 grudnia 2014 r. posiadał ukończone szkolenia, pn. *Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka – gminne placówki wsparcia dla dzieci i ich rodzin* (w wymiarze 50 godzin), *Praca socjalna z dziećmi* (w wymiarze 25 godzin) oraz *Praca z dzieckiem niedostosowanym społecznie* (w wymiarze 25 godzin). Szkolenia te zostały przeprowadzone przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie (ROPS). Powyższe szkolenia były bezpłatne. GOPS pokrywał jedynie koszty delegacji pracownika.

¹⁶ Dz. U. z 2016 r., poz. 930 ze zm.

Pozostali wychowawcy (2 osoby) nie posiadali ukończonych szkoleń podnoszących kwalifikacje w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną.

Dyrektor GOPS w dniach 5 i 6 czerwca 2016 r. uczestniczyła w seminarium *Superwizja w pracy socjalnej*, zorganizowanym przez ROPS.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, m.in. że: *wychowawcy Świetlicy nie posiadali ukończonych szkoleń podnoszących kwalifikacje w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną oraz nie zapewniono wychowawcom możliwości udziału w szkoleniach superwizyjnych dla wychowawców i specjalistów pracujących z dziećmi w placówce wsparcia dziennego ze względu na brak środków finansowych. Szkolenia wychowawców planowane są w nowym roku budżetowym.*

Ponadto, Dyrektor wyjaśniła, że wychowawcy, którzy nie uczestniczyli w szkoleniach superwizyjnych, nie mieli możliwości uczestnictwa np. w grupach wsparcia dla wychowawców. Mając problem przyjeżdżali do tutejszego ośrodka i wspólnie problem rozwiązywano. Wychowawcy świetlic kontaktowali się też między sobą i pomagali sobie wzajemnie.

(dowód: akta kontroli str. 360-365)

W wyniku ankiety¹⁷ przeprowadzonej wśród wychowanków świetlicy ustalono, że: 70% ankietowanych wskazało, że jest bardzo zadowolona, a 20% że jest zadowolona z tego, że mogą uczęszczać do Świetlicy, 66,7% wskazało, że wychowawca Świetlicy zawsze starał się pomóc, w przypadku jego smutku lub przygnębienia, 93,3% ankietowanych wskazało, że nikt z wychowawców nie krzyczy na dzieci i nie upokarza ich.

(dowód: akta kontroli str. 600-847)

3.1.9.

W okresie objętym kontrolą, w Świetlicy prowadzono dożywianie dzieci w postaci kanapki, herbaty oraz deseru (owoc, jogurt lub ciastko).

Koszty dożywiania pokrywane były w ramach wieloletniego programu pn. *Pomoc państwa w zakresie dożywiania* (40% środki własne GOPS, 60% środki budżetu państwa).

W latach 2013 – 2016 (I półrocze) na dożywianie przeznaczono łącznie 26.367,70 zł (10.547,08 wkład własny, 15.820,62 zł budżet państwa), w tym:

- w 2013 r. – 8.130,50 zł (3.252,20 zł wkład własny, 4.878,30 zł budżet państwa),
- w 2014 r. – 8.487,50 zł (3.395 zł wkład własny, 5.092,50 zł budżet państwa),
- w 2015 r. – 5.505,50 zł (2.202,20 zł wkład własny, 3.303,30 zł budżet państwa) oraz
- w I półroczu 2016 r. – 4.244,20 zł (1.697,68 zł wkład własny, 2.546,52 zł budżet państwa).

GOPS nie pozyskiwał środków na dożywianie w ramach realizowanego przez MRPIPS Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu.

(dowód: akta kontroli str. 366)

3.1.10., 3.1.11.

W latach 2013 – 2016 (I półrocze) pracownicy GOPS przeprowadzili w Świetlicy 13 kontroli merytorycznych, w tym: w 2013 r. - 4, w 2014 r. - 4, w 2015 r. - 2 oraz w I półroczu 2016 r. - 3. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Urząd Gminy, jak też inne organy nie przeprowadzały w Świetlicy kontroli finansowych czy merytorycznych.

¹⁷, Na 30 ankiet rozdanych/wysłanych do rodziców, dzieci i nauczycieli, wszystkie wróciły po wypełnieniu.

W okresie objętym kontrolą, do GOPS oraz Urzędu Gminy, nie wpływały skargi na działalność Świetlicy.

(dowód: akta kontroli str. 212-233)

3.1.12.

W dniu 11 października 2016 r. kontroler NIK, w obecności Dyrektora GOPS i wychowawcy, dokonał oględzin warunków i wyposażenia Świetlicy Socjoterapeutycznej przy Zespole Szkół w Rozborzu. W wyniku oględzin ustalono m.in., że:

- Świetlica Socjoterapeutyczna usytuowana jest w budynku Zespołu Szkół w Rozborzu, który jest budynkiem murowanym składającym się z dwóch kondygnacji nadziemnych (parter i piętro) oraz suterenu. Do budynku Szkoły prowadzą trzy wejścia, w tym jedno z podjazdem dla osób niepełnosprawnych. Świetlica socjoterapeutyczna usytuowana jest na piętrze budynku przy sali gimnastycznej (poddasze użytkowe). Świetlica składa się z dwóch pomieszczeń (zintegrowanych) o łącznej powierzchni 70,56 m², w tym pomieszczenia z biurkiem dla wychowawcy o powierzchni 34,65 m² (6,3 m x 5,5 m) oraz pomieszczenia o powierzchni 35,91 m² (6,3 m x 5,7 m). Wysokość pomieszczeń w najwyższym punkcie (od strony drzwi wejściowych) wynosiła 3,3 m, a w najniższym 1 m (od strony okien). W środkowej części pomieszczeń wysokość pomieszczeń wynosiła 2,5 m. Okna umieszczone były od strony wschodniej budynku w ścianach pionowych Świetlicy, z możliwością otwierania 100% ich powierzchni.
- w skład wyposażenia Świetlicy wchodziły m.in.: stoliki (7), krzesła (23), biurko wychowawcy, komputery (2), drukarka, biurka oraz krzesła do pracy z komputerem, lodówka, telewizor, odtwarzacz dvd i cd (zamykany w szafce), radio, 3 szafy i meblościanka na pomoce dydaktyczne, szafka na odkurzacz i środki czystości (zamykana). Wyposażenie świetlicy posiadało atesty i certyfikaty, zabawki (w tym: gry planszowe, szachy, puzzle, pluszaki) oznakowanie CE.
- pomieszczenia Świetlicy utrzymane były w dobrym stanie technicznym i sanitarnym. Według oświadczenia Dyrektora GOPS, remonty i konserwacje pomieszczeń Świetlicy zapewnia Szkoła, od której GOPS je wynajmuje. W pomieszczeniach Świetlicy zapewniono temperaturę co najmniej 20°C, wentylację grawitacyjną oraz oświetlenie w postaci dwóch lamp jarzeniowych i dwóch kinkietów w każdym z pomieszczeń. Gniazda elektryczne w świetlicy (4 sztuki) były zabezpieczone przed dostępem dzieci.
- wychowawca Świetlicy oraz dzieci mają zapewniony dostęp do węzła sanitarnego na parterze budynku (w tym dla osób niepełnosprawnych) wyposażonego: w bieżącą ciepłą i zimną wodę, 3 umywalki, 3 miski ustępowe, 2 prysznice (oddzielnie dla chłopców i dziewcząt), wentylację mechaniczną i środki czystości. Podłogi i ściany łazienek (do wysokości 2 m) wyłożone były płytkami ceramicznymi. Odzież wierzchnia dzieci przechowywana była w szatni szkolnej.
- w Świetlicy znajdowała się apteczka wyposażona w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy i instrukcję o zasadach udzielania tej pomocy.
- pomieszczenia Świetlicy nie były dostosowane do potrzeb wynikających z niepełnosprawności dzieci (brak windy).

Według oświadczenia Dyrektora GOPS w latach 2013 – 2016 (I półrocze) nie było potrzeby kierowania do Świetlicy dzieci niepełnosprawnych.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że: *w Świetlicy Socjoterapeutycznej przy Zespole Szkół w Rozborzu nie zapewniono dostosowania pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci, do potrzeb wynikających niepełnosprawności dzieci. Świetlica mieści się na piętrze Szkoły przy sali gimnastycznej, gdzie nie ma windy. Jest to jedyne pomieszczenie w Szkole, gdzie można było usytuować Świetlicę.*

Szkoła posiada jedno wejście do budynku dostosowane dla osób niepełnosprawnych. W okresie objętym kontrolą w Świetlicy nie było dzieci z niepełnosprawnością ruchową, w tym poruszających się na wózku inwalidzkim.

(dowód: akta kontroli str. 367-373)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Świetlicy nie zawsze przestrzegano ustawowego wymogu dotyczącego liczby dzieci mogących przebywać, w tym samym czasie, pod opieką jednego wychowawcy.

W wyniku analizy dzienników uczestnictwa dzieci w Świetlicy dla każdego roku objętego kontrolą z miesiąca kwietnia, października i listopada (łącznie 10 miesięcy) ustalono, że w 2 przypadkach, tj. w dniu 15 i 19 października 2016 r. pod opieką jednego wychowawcy znajdowało się 16 dzieci, co naruszało art. 28 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z tym przepisem, pod opieką jednego wychowawcy w placówce wsparcia dziennego, w tym samym czasie, może przebywać nie więcej niż 15 dzieci.

Liczba dzieci zapisanych do Świetlicy w latach szkolnych 2013/2014, 2014/2015 i 2015/2016, była wyższa od liczby miejsc w Świetlicy, odpowiednio: o 2, 4 i 4. W poszczególnych latach szkolnych do Świetlicy Socjoterapeutycznej przy Zespole Szkół w Rozborzu zapisana była następująca liczba dzieci: w roku 2012/2013 – 15 dzieci, w roku 2013/2014 – 17 dzieci, w roku 2014/2015 – 19 dzieci i w roku 2015/2016 – 19 dzieci. Liczba miejsc w Świetlicy w tym czasie wynosiła 15.

(dowód: akta kontroli str. 269-274, 284-293)

2. W okresie objętym kontrolą w Świetlicy nie zatrudniano pedagogów i psychologów, pomimo wymogu zawartego w § 8 pkt 1 i 2 regulaminu Świetlicy, ustalonego zarządzeniem nr 5/2015 Dyrektora GOPS z dnia 1 października 2015 r.

Zgodnie z § 8 pkt 1 i 2 cyt. regulaminu, w Świetlicy zatrudnia się pracowników: wychowawców, pedagogów, psychologów i innych – wg potrzeb i w porozumieniu z organem prowadzącym.

(dowód: akta kontroli str. 269-277, 296-297)

3. W Świetlicy prowadzonej w formie specjalistycznej, nie opracowano programu oraz nie prowadzono zajęć specjalistycznych, w tym socjoterapeutycznych i terapeutycznych z grupą. Nie prowadzono również zajęć indywidualnych z poszczególnymi dziećmi.

Raz w miesiącu przez 2 godziny psycholog z Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego UG (do czerwca 2014 r.) prowadził warsztaty psychologiczne, a w razie potrzeby prowadził indywidualne rozmowy z dzieckiem. Odbywało się to bez sporządzanych programów zajęć.

Zgodnie z art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej w szczególności: *organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub*

psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.

(dowód: akta kontroli str. 234,240, 300-355,)

4. W Świetlicy nie zapewniono dostępności pomieszczeń do potrzeb wynikających z niepełnosprawności dzieci, do czego zobowiązuje § 3 pkt 1 lit. b rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 października 2015 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego¹⁸

(dowód: akta kontroli str. 367-373)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Uwagi NIK dotyczą:

1. Niskiego uczestnictwa dzieci w zajęciach w Świetlicy w miesiącu kwietniu: 2013 r., 2015 r. i 2016 r, tj. poniżej 50%. Średni szacowany odsetek uczestnictwa w zajęciach w miesiącu kwietniu 2013 r., 2015 r. i 2016 r., wynosił odpowiednio: 49,2%, 37,2% i 38%.

W ocenie NIK, liczba dzieci uczęszczających do Świetlicy może być wyznacznikiem jej atrakcyjności. Znacznie zmniejszająca się liczba dzieci na zajęciach, np. powyżej 50%, jeśli nie było to związane ze zdarzeniami losowymi, może wskazywać, że zajęcia prowadzone w Świetlicy nie były dla dzieci zajmujące. Wychowawcy powinni zwracać większą uwagę na atrakcyjność proponowanych w Świetlicy zajęć.

2. Nie uczestniczenia, w okresie objętym kontrolą – dwóch spośród trzech – wychowawców zatrudnionych w Świetlicy, w szkoleniach podnoszących kwalifikacje w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną. Szkolenia specjalistyczne niewątpliwie wpłynęłyby na atrakcyjność zajęć w Świetlicy. Wychowawcom Świetlicy nie zapewniono również możliwości udziału w szkoleniach superwizyjnych dla wychowawców pracujących z dziećmi w placówce wsparcia dziennego.

Szkolenia superwizyjne służą rozwiązaniu trudności merytorycznych i emocjonalnych związanych z wykonywaniem pracy, pomagają skutecznie radzić sobie z kryzysem, spadkiem satysfakcji i efektywności w pracy, stresem i wypaleniem zawodowym. Podobną rolę mogą pełnić grupy wsparcia, gdzie wychowawcy z różnych placówek wzajemnie sobie pomagają.

(dowód: akta kontroli str. 360-365)

3.2 Skuteczność pracy placówek wsparcia dziennego.

3.2.1.

Opis stanu
faktycznego

W latach 2013 – 2016 (I półrocze) spośród dzieci uczęszczających do Świetlicy, nie było przypadków umieszczenia w pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 391)

3.2.2.

W toku kontroli szczegółowym badaniem objęto dokumentację 30 dzieci uczęszczających do Świetlicy (w tym 23 dzieci z rodzin dysfunkcyjnych i 7 dzieci z rodzin niedysfunkcyjnych)¹⁹.

W wyniku analizy ustalono, że:

¹⁸ Dz. U. z 2015 r., poz. 1630.

¹⁹ Badaniem objęto dokumentację wszystkich dzieci z rodzin dysfunkcyjnych (100%) oraz 7 dzieci z rodzin niedysfunkcyjnych uczęszczających do Świetlicy.

Spółród dzieci z rodzin dysfunkcyjnych (23): 17 dzieci uczęszczało do Świetlicy minimum 2 lata oraz 6 dzieci uczęszczało minimum 1 rok. Dzieci z rodzin niedysfunkcyjnych uczęszczały do Świetlicy minimum 1 rok. 12 dzieci z rodzin dysfunkcyjnych zakończyło uczęszczanie do Świetlicy.

- 20 dzieci zostało skierowanych do Świetlicy przez GOPS, 3 przez Szkołę oraz 7 przez rodziców (dzieci z rodzin niedysfunkcyjnych),
- we wszystkich przypadkach dziecko zapisali rodzice lub opiekunowie, dzieci uczęszczały dobrowolnie,
- w dokumentacji każdego dziecka znajdowała się deklaracja zgłoszenia dziecka do Świetlicy oraz oświadczenie rodziców/opiekunów wyrażające zgodę na udział dziecka w zajęciach,
- dla żadnego dziecka z rodzin dysfunkcyjnych (23 dzieci) nie opracowano diagnozy oceniającej psychologiczne, pedagogiczne i społeczne uwarunkowania dziecka, a także jego sytuację rodzinną, szkolną i rówieśniczą,
- dla żadnego dziecka z rodzin dysfunkcyjnych (23 dzieci) nie opracowano indywidualnego planu pracy czy indywidualnego programu korekcyjnego (form pomocy dziecku), uwzględniającego jego predyspozycje, kompetencje, uwarunkowania i deficyty. Dzieci brały udział w zajęciach na podstawie ogólnego planu pracy odnotowanego w dzienniku zajęć Świetlicy,
- raz w roku wychowawca Świetlicy w karcie obserwacji ucznia (lub zeszytce) odnotowywał dane dot. ulubionych aktywności dziecka, relacji z nauczycielami i rówieśnikami, najbliższych kolegów, mocne strony dziecka, zainteresowania, trudności i problemy. Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród rodziców i nauczycieli wskazują, że 73,3% nauczycieli i 60 % rodziców uważało, że zachowanie dziecka poprawiło się (jest grzeczniejsze, lepiej się uczy, słucha dorosłych i chętniej pomaga rodzeństwu i kolegom),
- wychowawca Świetlicy współpracował z rodzicami/opiekunami dzieci głównie poprzez bezpośredni kontakt przy odbiorze dziecka ze Świetlicy oraz poprzez kontakt w trakcie imprez plenerowych (ogniska). Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród rodziców wskazują, że: 46,7% rodziców kontaktowało się z wychowawcami częściej niż raz w miesiącu, 16,7% kontaktowało się mniej więcej raz w miesiącu, 20% kontaktowało się 3-4 razy w roku,
- w dokumentacji Świetlicy nie było odnotowanych przypadków o współpracy z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi. Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród nauczycieli wskazują, że: 76,7% jest zadowolona ze współpracy ze Świetlicą, a 23,3% wskazała że raczej jest zadowolona,
- w jednym przypadku po zakończeniu udziału dziecka w zajęciach w Świetlicy dziecko powróciło do Świetlicy, bez podania powodu (przerwa w roku szkolnym 2014/2015),
- w badanej próbie dzieci uczęszczających do Świetlicy nie było przypadków umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej,
- po zakończeniu uczestnictwa dzieci w zajęciach w Świetlicy monitorowano funkcjonowanie dziecka i rodziny poprzez wywiady środowiskowe i pracę socjalną.

Skierowanie dzieci do Świetlicy było efektem wykonanej pracy socjalnej i wywiadów środowiskowych.

Odsetek rodzin dzieci objętych badaniem korzystających z pomocy GOPS wynosił 76,7% (wszystkie dzieci z rodzin dysfunkcyjnych).

Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród rodziców i nauczycieli wskazują, że: ok. 43% rodziców i nauczycieli widziało potrzebę zmian w Świetlicy, w tym m.in.: rodzice wskazali by nie zmieniać co roku wychowawcy i położyć większy nacisk na odrabianie lekcji, a nauczyciele widzieli potrzebę lepszej komunikacji z wychowawcą Świetlicy oraz większej liczby zajęć ze specjalistami.

(dowód: akta kontroli str. 392-597, 600-847)

Dyrektor GOPS wyjaśniła że: dla 23 dzieci objętych badaniem, nie opracowano diagnozy oceniającej psychologiczne, pedagogiczne i społeczne uwarunkowania dziecka, a także jego sytuację rodzinną, szkolną i rówieśniczą z uwagi na brak środków finansowych na zatrudnianie specjalistów.

Świetlica nie spełnia wymogów art. 24 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Rozważamy możliwość zmiany formy prowadzenia placówki. Dla żadnego dziecka z rodzin dysfunkcyjnych (23 dzieci) uczęszczającego do Świetlicy nie opracowano indywidualnego planu pracy czy indywidualnego programu korekcyjnego, uwzględniającego jego predyspozycje, kompetencje, uwarunkowania i deficyty, z uwagi na brak środków finansowych na zatrudnianie specjalistów.

W okresie objętym kontrolą GOPS nie występował do Wójta Gminy i Rady Gminy o dodatkowe środki finansowe, z uwagi na ograniczone środki w budżecie, o czym mieliśmy wiedzę.

Współpraca Świetlicy z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi, polegała na bezpośrednich rozmowach i ustaleniach wychowawcy Świetlicy z dyrekcją szkoły, wychowawcami klas, pedagogiem szkolnym, higienistką szkolną. Częstotliwość tych kontaktów (w zależności od potrzeb, nawet raz w tygodniu) była uzależniona od sytuacji rodzinnej czy szkolnej dziecka. Współpraca z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi nie była dokumentowana.

(dowód: akta kontroli str. 598-599)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dla żadnego dziecka z rodzin dysfunkcyjnych (23 dzieci) nie opracowano diagnozy oceniającej psychologiczne, pedagogiczne i społeczne uwarunkowania dziecka, a także jego sytuację rodzinną, szkolną i rówieśniczą.

W ocenie NIK, wprowadzie przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie nakazują wprost opracowania takiej diagnozy, ale przepisy art. 24 ust. 3 cyt. ustawy wskazują, że placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię. Zatem aby móc realizować indywidualny program korekcyjny, psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny konieczne jest rozpoznanie deficytów, zaburzeń, dysfunkcji dziecka, a także jego potrzeb, uwarunkowań, mocnych i słabych stron. Opracowana diagnoza powinna stanowić punkt wyjścia do zaplanowania pomocy dla konkretnego dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 392-599)

2. Dla żadnego dziecka z rodzin dysfunkcyjnych (23 dzieci) nie opracowano indywidualnego planu pracy czy indywidualnego programu korekcyjnego (form pomocy dziecku), uwzględniającego jego predyspozycje, kompetencje, uwarunkowania i deficyty. Dzieci brały udział w zajęciach na podstawie ogólnego planu pracy odnotowanego w dzienniku zajęć Świetlicy.

Zgodnie z art. 24 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej w szczególności: organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.

(dowód: akta kontroli str. 392-599)

Praca Świetlicy, w okresie objętym kontrolą, prowadzona była w sposób niezgodny z wymogami ustawy o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.

W Świetlicy prowadzonej przez GOPS w formie specjalistycznej, nie opracowano indywidualnych programów oraz nie prowadzono zajęć specjalistycznych, w tym socjoterapeutycznych, terapeutycznych i korekcyjnych, do czego zobowiązuje art. 24 ust. 3 ustawy o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.

W Świetlicy nie zatrudniano pedagogów i psychologów, pomimo wymogu zawartego w § 8 pkt 1 i 2 regulaminu Świetlicy.

Najbardziej powszechną i dostępną formą pomocy w Świetlicy była możliwość odrabiania lekcji pod nadzorem wychowawcy, dodatkowe dożywianie dzieci, korzystanie z różnego rodzaju gier, zabaw, rozwijanie umiejętności manualnych i ruchowych. Raz w miesiącu (przez 2 godziny) psycholog z Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego UG (do czerwca 2014 r.) prowadził warsztaty psychologiczne oraz w razie potrzeby prowadził indywidualne rozmowy z dzieckiem. Odbywało się to bez stosownych programów zajęć. Przyczyną powyższego był brak środków finansowych na zatrudnienie specjalistów.

Stwierdzono brak skuteczności we wspieraniu rodziny poprzez pracę z dziećmi, wynikający z niedokonywania diagnoz dzieci, nieplanowania pracy stosowanie do potrzeb, nieprzeprowadzania okresowych ocen osiągniętych efektów.

Wychowawca Świetlicy, raz w roku, w karcie obserwacji ucznia (lub zeszytcie) odnotowywał jedynie dane dotyczące ulubionych aktywności dziecka, relacji z nauczycielami i rówieśnikami, mocne strony dziecka, zainteresowania, trudności i problemy.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁰, wnosi o:

1. Ewidencjonowanie wydatków związanych z funkcjonowaniem placówek wsparcia dziennego zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych²¹
2. Zapewnienie przekazywania Wojewodzie Podkarpackiemu i GUS danych zgodnych ze stanem faktycznym.
3. Przestrzeganie zasady określonej w art. 28 ust. 2 ustawy o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, według której pod opieką jednego wykonawcy w placówce wsparcia dziennego, w tym samym czasie, może przebywać nie więcej niż 15 dzieci.
4. Zapewnienie wychowawcom Świetlicy udziału w szkoleniach podnoszących kwalifikacje w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną, co przyczyni się podniesienia atrakcyjności prowadzonych zajęć.
5. Podjęcie działań w celu opracowywania dla dzieci przebywających w Świetlicy diagnozy oceniającej psychologiczne, pedagogiczne i społeczne uwarunkowania dziecka, a także jego sytuację rodzinną, szkolną i rówieśniczą.
6. Podjęcie działań w celu dostosowania istniejącej formy Świetlicy do wymogów art. 24 ust. 3 ustawy o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, lub rozważenie możliwości zmiany formy prowadzenia Świetlicy.

²⁰ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677.

²¹ Dz. U. z 2014 r., poz. 1053 ze zm.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia grudnia 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Kontroler
Krzysztof Pakuła
Główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
podpis

.....
podpis